

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 4

XII aastakäik

1936

Tellimise hind postiga:		Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:	
aastas	100 senti	Talitus ja toim.: Tallinn, Lai tänn. 38, k. 4	1 lhk.	kr. 20.—
6 kuu peale	55 "	Telefon 448-35.	1/2 "	" 10.—
1 " "	10 "	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad	1/4 6.— ja 1/8 lhk. "	3.—
Välismaale aastas 150 s.		ja postiasutused.	Teksti ees — 50% kallim	
		Üksiknumber 10 senti.		

Gaasisõja koledusi ja gaasikaitse.

Keemik A. Kümmel.

Mida sügavamale tungib inimvaim looduse saladuste valda, seda suurema võimu omab ta looduse ja ta salapärase jõudude üle. Viimase inimeea jooksul on teadus ja ta kehastus, tehnika, teinud võrratuid edusamme meie elu komfordi ja mugavuse alal. Kuid elul on heledama poole kõrval ka süngem pale, mis on suunatud inimestele ja kultuurisaavutuste hävinguks

Saksa major F. Enders kirjutab oma raamatus: „Giftgaskrieg — die grosse Gefahr“: hirmsaim, hirmsaim ja õudselt julm on see tõsiasi, et uues sõjapidamises püütakse kasutada kõiki inimgeeniuse kõrgeid saavutusi ainuüksi hävituse otstarbeks.

Lennuk on sõja õhku viinud, ta on pühkinud ära selle piirjoone, mis rinde kujul lahutas seljataguse tulejoo-
nest. Sõda on saanud totaalse ilme, s. o. ta on suunatud kogu rahva kui terviku, ta ainelise ja majandusliku jõu allikate hävingule. Tuleviku õhusõjas pillutakse lennukeilt brisantpomme, mis kildudeks purunedes peavad vigastama, purustama ja tappa kõik elavad olevused, kes satuvad nende surmakülvajate lennuteele; f u g a s s- või l ö h k e p o m m i d e a v a d oma määratu lõhkejõuga hävitama ja purustama kõik elamud, hooned, sil-

lad ja varjupaigad. Siis pillutakse alla gaasipomme, et mürgine, surmav lahinggaas võiks läbi tekkinud pragude ja rusude tungida elavate olevuste lähikonda. Sellele võib järgneda süütepommide rahu. Viimased on pisemad, kuni 5 kg rasked, massiliselt neid alla pildudes on võimalik sünnitada määratu arvul loomavaid tulipesi.

Gaasisõda sai oma tuleristimise mõ-
dunud maailmasõjas. Kuidas toimus esimene gaasirünnak ja missuguseid purustavaid psühholoogilisi vapustusi see kutsus esile ka sõjakoledustest karastatud meeste juures, seda näitavad möödunud sõja veteraanide mälestused.

Saksa ohvitser Max Wild jutustab esimesest gaasirünnakust Vene väerin-
lad Bolimovi linna all järgmist: Puhus nõrk, ühetasane hommiktuul otse ita. Vene kahurväe paratüseeerimiseks tehti saksa kahurväele ülesandeks avada vene patareidele ootamatu maru-
tuli. Kahurvägede duelli all võnkus maapind. „Vabandage,“ kõnetas Max Wild Saksa „gaasisõja isa“, professor dr. Haberit, „kas Teie, härra professor, ei tunne, et see, mida me praegu kavatseme, on kõrgeimal määral ebainimlik, julm. Senini võitlesime ve-

nelastega ausas võitluses lagedal väljal, ühtede ja samade relvadega, aga nüüd...“ Professor tegi tõrjuva liigtuse. „Võib olla, noormees, võib olla. Kuid sellases sõjas, kus meie vastu on võitlemas kogu maailm, pole paika sellasele halemeelsusele. Et end päästa, peame oma vastaseid hävitama kõigi võimalike vahenditega...“ Vene patareide vastupanu kustus. Ootamata vaikisid ka saksa patareid. Korruga kostis läbi saabuva hauavaikuse eriline kohin, vuhin, viled. — Gaasid! gaasid! Professor ja ta staap, sõnatud seesmist ülepingest, nägid kuidas saksa kaevikuist kerkis üles valkjas-hall-kollakas, koidueelset udulinikut meenutav õhuline mass ja liikus aeglaselt tuulest rullituna venelaste kaevikute poole. Kangestudes jälgisid tuhanded silmad ennenägemata vaatepilti. Professor heitis pilgu uurile, sõnades kuivalt: „Aeg!“ Koloneli vile huikas. Sellele kostsid kajana paljude vilede huiked. Kostsid komandod ja saksa jalavägi täagitatud püsside ja viskevalmis granaatidega liikus rünnakule. Jooksime esimese tormiaheliku sabas. Vene jooksukraavid näisid õudseltselt vaikseina, ei ainustki häält. Püssid vinnas, tormasid meie sõdurid kaevikuisse. Viimased olid kõikjal täidetud vene sõdurite kehadega. Inimsulg keeldub edasi andmast nende näoilmet: Sinkjasmustad, silmamunad aukudest väljumas. Nende kivinenud ja klaasistunud silmisse oli koondunud üliinimlik valu, hirm ja ahastus. Mõned elasid veel, heideldes surmaeelsetes krampides, närvides hammastega kaeviku poriseid seinu. Väljusime sellest õuduse paigast, astusime lagedale väljale. Niikaugele kui silm ulatas oli maapind kaetud vene sõdurite kehadega. Paljud tõmblesid surmaeelsetes krampides, oigasid tumedalt, aga mitte ainustki elavat heli polnud kuulda! Jälle sinkjasmustad näod, avatud suudega, kust hääle asemel kuuldus tumedat kohinat, raginat ja vilet. Ei, see polnud lahinguväli! see oli surmaorg, kus polnud paika täagitatud püssidele, käsigranaatidele, vaid armule ja abistamisele. Nägin kuidas sõdurid värisesid haavalehtedena, rabatud sellest õudusest. Teeveerul istus vene ohvitser. Nähes meid sirutas ta, kirjeldamatu palvega silmis,

käed meie poole. — „Seda ehk oleks võimalik päästa, kuid meil pole hapanikku“, sõnas professor. Eemal jõeekese kaldal jõi rühm vene sõdureid ahnelt selle haisvat vett. — „ütelge neile, karjus professor, et iga tilk sellest veest suurendab nende surmavõimalusi.“ Kuid polnud inimvõimes neid hullunuid sealt eemaldada, seesmised tuleleegid põlesid nende sisemuses. Kohtasin vene ratsapatareid. Gaasilained olid tabanud seda kihutamisel täiel galopil ja nüüd oli ta üks kohutav rakmes hobuste, inimkehade, rataste ja kahuritorude hunnik. Ja mitte ükski inimesed, loomad, vaid ka kogu elav loodus hulk kilomeetreid ringi oli surnud. Puud, põõsad seisid rootsudena, nagu oleks võrratu torm neid ületanud. Rohi maas oli koltunud, kollane nagu hilissügisel, veed lõhnasid vastikult. Sel piiritul surmalagendikul askeldasid meie sõdurid, püüdes asjatult abistada surijaid.

Umber samal ajal toimus esimene gaasirünnak ka lääne-rindel. Pealtnägijad kirjutavad sellest: „Me nägime, kuidas saksa kaevikuist kerkis üles raske rohekashall pilv, mis otsekuu roomates maad mööda täitis kõik augukesed, kaevikud ja pommide trehtrid. Esiotsa imestus, siis hirm, siis pöörane paanika valdas terveid väerühmitusi, kui gaasipilved, mattes kogu ümbruse enda alla, sundisid mehi hingeldama ja vaevlema surmaeelsetes krampides. Igauks, kes liikuda jaksas, jooksis, põgenes ja püüdis asjata leida väljapääsu määratust klooripilvest, mis neid halastamata taga kihutas.“

Veel teine pealtnägija, inglise arst, ajakirjas „Metodist Recorder“ 1916 kirjutab sama lahingu muljeist: „Kui pärast eriti hoogsat pommitamist ambulantsist välja läksime värskel õhu kätte, köitis meie tähelepanu väga tugev pommitamine põhjas, kus asusid prantsuse väed. Arvatavasti oli seal veel kibe lahing käimas ja me asusime, aetud uudishimust, energiliselt oma väljabinoklitega maastikku uurima, lootes tabada midagi uut lahingu käigust. Siis silmasime korruga nähtust, mis meie südamed ähvardas seisma panna... Pöörases hirmus jooksid inimesed üle välja meie poole... „Prantslased on läbi murtud,“ hüüdsime meie. Meie ei tahtnud oma silmi uskuda. Me

ei jaksanud seda uskuda, mis kuulsime põgenejailt, ja tahtsime seda kirjutada nende haiglase ettekujutuse arvele. Kollakashall gaasipilv, mis nende peale maha vajudes omas kollaka värvi, põletas oma edasiliikumise teel kõik, millega kokku puutus, inimesed, loomad, puud, taimed ja metallid. Tõesti, ka kõige mehiseim inimene ei jaksanud niisuguse loodusnähtuse ja hädaohu ees jääda püsima. Pea ilmusid meie juure prantsuse sõdurid, pimestatud, kõhivad, pööraselt hingeldavad, must-

jas-punakaks põlenud nägudega, sõnatud hirmsate valude tõttu...“

Säärased on maailmasõja veteranide mälestused viimaseist rahvaste heitlustest. Kuid inimkond unustab, et kahekümne aasta pärast Itaalia sõjalennukid võiksid hävitada gaasidega ja pomidega kaitsetut Abessiinia rahvast.

Lugedes neid mälestusi maailmasõjast, on arusaadav see hirm ja hävitus-töö, mida külvavad Itaalia lennukid abessiinlaste keskel.

(Järgneb.)

Töökodade kõrvalruumid ja tervishoid.

Dr. M. Püüman.

Oleme siinkohal puudutanud üksikuid töökodade küsimusi, mis on tervishoidlikult väga suure tähtsusega: oleme tähelepanu juhtinud töökodade suurusele, töökodade puhtusele, valgusele, temperatuurile, kütmisele jne. Kuid töötervishoiu seisukohalt ei ole tähtis ükski see, missugused on tööruumid, vaid ka see, missugused on töökoja kõrvalruumid: riiehoiuruum, pesemisruum, söögituba, käimlad; kas töökojad on varustatud puhta joogiveega ja seadeldistega, mis võimaldavad joomist ilma peekrita, kas on olemas süljekausid ja missugused jne., — mil tervishoiu seisukohalt on väga suur tähtsus.

Riiehoiuruum peab olema puhas, hästi õhutatud ja parajalt soe, kus igal töölisel on eraldi kapp, kuhu ta tööle tulles paigutab oma puhtad riided ja kus olevad tööriided paneb selga. Tervishoidlikult on see täiesti lubamata, et tööline samade riitega, mida ta kannab töö juures, läheb koju ja oma elukorterisse, mis tihtipeale on väike ja kitsas, toob veel tööriietega töö saadud tolmu ja mustust. Tööriie peab olema töökojas ja seda võib sealt ära tuua vaid pesemiseks ja parandamiseks.

Kõige sobivamaks ja ka tervishoidlikult kõige paremaks tööriideks on tumesinine linane pluuspiüks meestele ja sama värvi varrukatega kittel-põll naistele — hästi nõõbitud ja kinnine, mis katab kõiki alumisi riideid ja hoiab neid märdumast. Niisugused riided on ka õnnetusjuhtumeist hoidumiseks kõige paremad; lahtised ja laiad riided — pintsaku hõlmad meestel ja laiad varrukad naistel — soodustavad nende sattumist masinate vahele, mil vahest võivad olla väga kurvad tagajärjed, seepärast on lihtne riietus kõige soovitatavam ja ka kõige praktilisem ja odavam.

Riiehoiukapis peab töölisel olema veel oma käterätt või lina kuivatamiseks, vajaduse korral ka tükk seepi (viimane peaks küll tööandja poolt alati saadaval olema); samuti võivad riietekapis olla ka jalanõud, kui töö iseloom lubab töö juures kanda kergemaid ja pehmemaid jalanõusid.

Teine tähtis ruum on tööliste söögituba või söögisaal, nagu neid välismaal uuemate käitiste juure ehitatakse. Praegusel ajal ei ole mõeldav käitis ilma kõrge, valge, parajalt sooja, puhta ja puhta õhuga varustatud söögisaalita, kuhu on paigutatud söögilaud ja lihtsad, aga mugavad toolid, kus tööliised võivad töövaheajal einestada ja ka puhata. Arusaadav, et niisuguses ruumis on einestamine palju tervem kui töökojas-tööruumides, kus tihtipeale puuduvad elementaarseimad abinõud korralikult einestamiseks.

Tähtsaimaid ruume töökodades on pesemisruumid, kus tööliised pärast igapäevase töö lõppu võivad end puhtaks pesta. Pesemisruumid peaksid peale külma vee olema varustatud ka sooja veega, mis aitab kõike mustust ja tolmu, mis tööga nahale on kogunenud, sealt kergemini kõrvaldada ja nahka puhastada. Ei ole tähtis ükski see, et tööline peseb oma käsi ja nägu, vaid töö iseloomu silmas pidades tekib vajadus end pärast tööd üle keha pesta — eriti seal, kus tööd tuleb teha kihvististe ja nahka ärritavate ainetega. Seepärast on hakatud just viimase kümne aasta jooksul ikka rohkem rõhku panema käitistes pesemisabinõude ja duširuumide ehitamisele, mis võimaldab puhtuse eest hoolitsemist.

Tervishoidlikult on tarviline, et tööliised iga kord enne einestamist oma käed puhtaks peseksid sooja vee ja seebiga, erilist rõhku pannes küünealustele, mida on võimalik puhastada sellekohase harjaga; samuti on tarviline, et käsi pestaks iga kord pärast käimlas käimist.

Need on elementaarseimad nõuded tervishoiu alal, mida igasuguste haiguste ärahoidmiseks igauks peab täitma.

On ju kõige loomulik, et tööline pärast päevatöö lõpetamist oma keha just käitises kohe puhtaks peseb, puhtad riided selga paneb ja siis koju läheb, ilma et tal tarvis oleks käitise tolmu ja mustust enesega kaasa koju tassida. Kui meie suurimategi käitiste omanikud oma käitisi niisuguste pesemisseadeldistega varustaksid, aitaks see palju kaasa meie

tööliskonna tervishoidliku taseme tõstmiseks. Seepärast peab üheks tähtsaimaks nõudmiseks olema pesemisruumi ehitamine käitiste juures, kus on võimalik mitte üksi käsi ja nagu sooja vee ja seebiga pesta, vaid vajaduse järele ka kogu keha.

Kehaline puhtus aitab töölisel hoida terve ja tugeva, mille tagajärjel ta töö produktiivsus on palju suurem kui haiglasel ja kehaliselt nõrgal töölisel. Asjatundlikumad tööandjad, kel ei puudu laiem silmaring, on sellest ka aru saanud ja on hakanud pesemisruumi korraldusele ehitamisele ja sellekohastele seadeldistele panema suurt rõhku. Seda kapitali, mis niisuguse ruumi ehitamiseks tarviline, ei tasuta mitte ühe või kahe aasta jooksul, kuid pikapeale tasutakse see kahtlemata, kui arvestada seda, missugust kasu siin saab töölise tervis, mis teda aitab alati täie innu ja jõuga oma tööd teha ja mis ei jäta mõju avaldamata mitte üksi töö headusele, vaid ka töö rohkusele.

Töölise tervise eest hoolitsemises on üksikud ettevõtjad läinud veelgi kaugemale: nad on käitiste juure püstitanud võimlaid, kus töölised ka töö vaheajal või pärast tööd teataval tundidel võivad teha kehalisi harjutusi, mis nende üldise tervisliku seisundi tõstmiseks on väga tähtis. Eriti tähtsad on kehalised harjutused naistööliste, kes kogu päeva on sunnitud oma tööd tegema istudes. Võimlate ehitamisele käitiste juures on pöördud erilist tähelepanu Ameerika Ühendriikides, aga ka Euroopa riikides on hakatud käima sama teed. Meie kodumaal, kus tööstuse olud on kitsad ja väikesed, ei saa seda muidugi nõuda igalt ettevõtjalt; ei ole aga üleiligne siinkohal meie töösturite tähelepanu juhtida sellele asjaolule, et seda, mis üksikule ettevõtjale käib ehk üle jõu, on võimalik teostada ühisel jõul. Siinkohal ei saa jätta avaldamata soovi, et meie tööstuste omanikud lähimas tulevikus püstitaksid nüüd meie pealinnas kõrgile tervishoiu nõudeile vastava võimla, kus oleks võimalik nii nais- kui ka meestöölisel teha kehalisi harjutusi ja sellega oma tervislikku taset tõsta.

Peale teiste ruumide on tervishoidlikult tähtsad ka käimlad. Nende puhtusele ja korrashoiule on pöördud liiga vähe tähelepanu ja töölisringkondades on nende kohta olemas väga halvaks panev nimetus. Tervishoidlikult on tähtis, et need oleksid avarad (üks iste igale 25 naistöölisele ja igale 40 meestöölisele, viimaseile peavad olema veel eraldi pissuaarid), parajalt soojad, puhtad, hästi valgustatud ja õhutatud ning varustatud tualettpaberiga. On täiesti arusaadav, et ei tohi puududa kätepesemisabinõud (soe vesi, seep ja puhas käterätt). On täiesti lubamatu, et käimlad haisevad; viimased võivad ka töökodade õhu ära rüvetada juhtudel, kui nad töökojaga on lähedases ühenduses. Seepärast on vajaline alati valvata selle järele, et kõik torustikud oleksid korras ja et mustus korralikult ära uhitaks. Juhtumeil, kui puudub kanalisatsioon ja roskete ärajuhtimine käitistest on raskendatud, tuleb erilist hoolt kanda selle eest, et käimlad oleksid puhtad, et ruume hästi õhutataks ja mustus tervishoiunõudele vastavalt kõrvalda-

taks. Igasugune hooletus ja tähelepanematus sel alal, vähimigi eksimine tervishoiunõuete vastu mõjub väga rüsuvalt kõigile ega jäta oma halvavat mõju avaldamast ka tööle.

Peale töökoja ja viimasele tarviliste kõrvalruumide on tähtis, et tööliste oleks kättesaadav puhas joogivesi. Et joogivesi oma otstarvet täidaks, peab ta temperatuur olema 14—15° C, ta peab olema hea maitsega ega tohi sisaldada haigustsünnitavaid pisilasi ega tervisele kahjulikke keemilisi aineid. Niisugune vesi kustutab joogijanu, karastab organismi ega või olla põhjuseks ka mingisuguse haiguse tekkimisele.

Kõige rohkem vastab neile nõudele allikavesi. Allikavesi nõrgudes läbi maapinna kihtide, mis täidavad niisugusel juhul kurnade aset, on jätnud maapinda kõik ollused, mis tervisele kuidagi võivad mõjuda kahjulikult. Ainult neil juhtumeil, kui maapind on rüvetatud mingisuguste ainetega sel kohal, kus allikavesi maapinnale tuleb, võib ka allikavesi olla rüvetatud ja muutada joogiveeks kõlbmatuks.

Võrdlemisi hea joogivesi on olemas lahtistes järvedes, kuhu jõgede kaudu vett alatasa juure voolab ja kust vesi jõgede kaudu ka välja voolab. Niisugune järvevesi on liikuv ja vastab enam-vähem joogivee nõudele. Nagu teada, saab meie pealinn oma tervismineva vee Ülemiste järvest. Seda vett võib täiesti kartmata tarvitada, temas ei ole kunagi haigustekitavaid pisilasi leitud ja ta ei sisalda ka tervisele kahjulikke keemilisi aineid. Enne veevärgi ehitamist oli järve veel vahest muda maitse (järve põhi sisaldab muda, mis tuulistel ilmadel lainetega põhjast lahti uhitakse ja mis vee teeb sogaseks), mis aga veevärgi abil on täiesti kõrvaldatud. Seetõttu saavad pealinna elanikud praegu väga head vett.

See aga ei ole veel küllaldane, kui ainult vesi on puhas, seda puhast vett peab ka tervishoiunõuete kohaselt jooma. See joomisviis, kus kõik tarvitavad üht ja sama peekrit, ei vasta enam praeguse aja tervishoidlikele nõudele: ühe ja sama peekri tarvitamine paljude isikute poolt on kõige paremaks vahendiks igasuguste haiguste — peamiselt nakkushaiguste — edasikandmiseks. Üksikud peekri tarvitajad võivad põdeda vahest mingit haigust, ilma et nad seda ise teaksid ja võivad selle tõttu tahtmata olla haiguse edasiandjaks; seepärast ongi igal pool seatud üles nõudmine, et joomisel peekri tarvitamisele mitme isiku poolt tehtaks lõpp. On olemas kaks teed sellest üle saamiseks: kas olgu igalühel oma peeker või tass joomiseks või — mis on veel parem — olgu joogikohtadel kraanide ja peekri asemel seadeldis, mis võimaldab veejoomist ilma peekrita.

Niisugused seadeldised on olemas juba paljudes koolimajades, mis peekri tarvitamisele on teinud lõpu, ja niisuguste seadeldistega peab varustatama ka kõik käitiste joogikohad. Need seadeldised ei ole kallid ja seda võib võtta tarvitusele iga väikegi töökoda, ilma et see nõuaks suuri kulusid. Tervishoidlikult on see aga väga vajaline ja see aitaks meid sel alal jälle sammuga edasi nihkuda.

Ühele väga tähtsale asjaolule olgu siinkohal veel pöördud tähelepanu: meil puuduvad väga paljudes käitistes süljekaused. Oleme sellega harjunud, et sülitate maha ja jalaga sülje laiali hõõrume, lootes, et sellega sülj kaob. See aga on iseendast täiesti lubamatu ja tervishoiuvastane toiming. Sülitades põrandale — ükskõik kas kodus või töökohas — kuivab sülj seal lõppude lõpuks ja tõuseb viimaks ühes tolmuga õhuringi, mida me oleme sunnitud sisse hingama. Sülje ja röga sees on alati olemas mitmesuguseid pisilasi ja viimased võivad samuti sattuda õhku, mida me oleme sunnitud sisse hingama. Kõik need pisilased ei ole ju haigustsünnitavad, kuid nende hulgas võib siiski olla haigustsünnitavaid pisilasi ja niiviisi talitades aitame haiguste levimisele kaasa. Selle ärahoidmiseks peavad igal pool — nii kodususes elus kui ka töökohtades — süljekaused olema kättesaadavad, kuhu vajalisel korral peab süljitama. Uuemates käitistes välismaadel on süljekaused kõrgemale seina külge kinnitatud, et igäiks neisse parajasti süljitama küünib. Jooksev vesi uhub sülje sellekohase torustiku kaudu minema; põrandal olevad kau-

sid ei täida täiesti oma otstarvet: nendest võib kergesti mööda sülitada, mis nende kasu teeb küsitavaks. Seda suurt tähtsust silmas pidades, mis süljekaussidel on tervishoidlikust seisukohast õige tarvitamise juures, peame panema suuremat rõhku sellele, et käitised oleksid ka nendega varustatud, mis jällegi suuremate kuludeta aitab meid tervishoiu alal sammu edasi astuda.

Ka tänavail kõndides peame hoiduma sülitamisest. Kui sülitamine osutub hädavajaliseks, siis peame seda tegema taskurätikuse. Tänavale sülitades võib süljega juhtuda sama, mis kodususes elus ja tööruumides, ja see on tervishoidlikult niisama lubamatu. Paljudes Põhja-Ameerika osariikides on sülitamine tänavale keeldud sellekohaste tervishoiu määrustega, millede mittetäitmist elanike poolt karistatakse. Ei oleks üleaarune, kui ka meil niisugused tervishoiu määrused maksma pandaks. Pearõhk aga tuleb panna muu kasvatuse kõrval ka tervishoidlikule kasvatusel, eriti meie koolinoorsoo keskel, mis aitab meist igäihel ka paremas eas tervishoiunõudeid rohkem tähele panna ja neid täita.

Nakkavate suguhaiguste edasiandmise ja edasiandmise ohu tekitamise karistatavus ja Eesti Kriminaalseadustik (§§ 209, 210).

Ilmar Rebane.

1. Küsimuse põhimõtteline lahendus.

Suguhaiguste edasiandmise ohu tekitamise karistatavuse küsimuse üldine lahendus kriminaalseadustikes on võrdlemisi uus ja ühtlased seisukohad eri maade seadustikes alles välja kujunemata. Samuti kui seadustikes puuduvad ühtlased seisukohad, ei ole ka teadlased, kriminalistid, jõudnud samastele tulemustele.

Suguhaiguste edasiandmise ohu tekitamise kõrval tuleb eraldada teist iseisvat süütegu, nimelt nakkava suguhaiguse edasiandmist. Nende kahe süüteo vahel ei tehta alati kindlat vahet. Esimene on süütegu rahva tervishoiu vastu, teine ülekalduvalt kehavigastuse tekitamine.

Osa teadlasi, eriti Prantsusmaal, püüab väita, et karistatav on ainult nakkava suguhaiguse edasiandmine ja et see süütegu seisab kehavigastuse tekitamises. Edasiandmise ohu tekitamine üksi ei olevat karistatav. Kui see

nii oleks, siis jääb mõistmatuks, miks seda süütegu üldse eraldada kehavigastuse üldisest mõistest, kuna kehavigastuse eriliike tekitamisviiside järgi seadustikud harilikult ei loenda.

Osa seadustikke jällegi tunneb ka ainult nakkava suguhaiguse edasiandmise karistatavust, kuid nimetab selle süüteoaks rahva tervishoiu vastu. Kui tehtaks küllaldast ja selget vahet mõlema süüteo vahel, siis sellased segadused poleks mõeldavad.

Esiteks, mis puutub juhtumisse, kus nakkav suguhaigus on edasi antud, on siin tekitatud kehavigastus teisele isikule. Ka see süütegu, nagu süüteod üldse, on süütegu ka ühiskonna vastu. Kuid isik on sel juhul raskemini puudutatud, tema keha on otseselt vigastatud ja seepärast tuleb nakkava suguhaiguse edasiandmist, ükskõik mil viisil, vaadelda nende normide kohaselt, mis käsitlevad kehavigastamist. Sellasena see juhtum ei tekita erilisi raskusi.

Teiseks, mis puutub juhtumisse, kus nakkavat suguhaigust ei ole edasi antud, vaid oli loodud ainult edasiandmise oht, siis nakkava suguhaigusega terviseohustamise süüteo koostiseks on vajalised järgmised tunnused:

Siin süüteo väline tagajärg seisab ohu tekitamises nakkavast suguhaigusest infitseerumiseks. See oht on aga antud siis, kui isik, kes teadvalt põdes, või pidi teadma, et ta põeb nakkavat suguhaigust, loob olundeid, kus haiguse edasiandmine on võimalik ja tõenäoline, n. astub suguuhendusse, on lapse imetajaks või hoidjaks jne. Suguuhenduse olemasolu ei ole sealjuures mitte tingimata vajaline.

Süüteo kordasaatjaks võib olla iga süüdiv isik, s. o. iga isik, kes on vaimset küps, terve ja tumestamata teadvusega. Ei ole mingit põhjust selle süüteo kordasaatmise võimalust piirata ainult prostitueerijaile. Samuti ei ole mingit põhjust piirata selle süüteo kordasaatmist suhtlemisele väljaspool abielu, eriti mitteabielulisele suguuhendusele, nagu seda teeb osa seadustikke. Tervise ohustamise vastu nakatuvaist suguhaigusist seadus peab võrdselt kaitsma kõiki, ka perekonda, abielulisi, hoolimata nende kaebusest. Järelikult on siin tegu täiel määral avalikus korras jälitatava süüteoga.

Lõppeks ei ole mingil määral põhjendatud osa teadlaste arvamine (n. Franz v. Liszt), nagu vaadeldav süütegu võiks olla sooritatud ainult tahtlikult. Normaalseks süüdluse liigiks tahtlus on raskete kuritegude juures. Tervise ohustamine nakatuvaist suguhaigusist on aga nagu ohustamissüüteod üldiseltki üleastumine ja üleastumiste juures esinevad normaalselt mõlemad süüdluse liigid, s. o. niihästi tahtlus kui ka ettevaatamatus.

Kokku võttes võime seega väita, et tuleb teha vahet kahe süüteo vahel, nimelt, esiteks, süüteo vahel rahva tervishoiu vastu, mis seisab nakkava suguhaiguse edasiandmise ohu tekitamises, ja, teiseks, kehavigastusdeliktis, mis juba seisab nakkava suguhaiguse edasiandmises. Sealjuures viimast süütegu võib vaadelda ka esimese kvalifitseeritud juhtumina.

Lahendamist vajab veel küsimus, kas seesuguste süütegude sissevõtt kriminaalseadustikku evib praktilist tähendust. Nimelt toonitatakse mõnede teadlaste ja praktiliste juristide poolt, et harilikult on raske, kui mitte võimatu, tõendada, kes on kellele edasi annud nakkava suguhaiguse. Edasiand sünnib tavaliselt suguuhenduse teel, haigus ise ilmneb aga tavaliselt teatud aja pärast pärast suguakti. Haiguse avaldumise eel on aga tavalised suguuhendused mitme isikuga ja olevat võimatu tõendada, kes on haiguse nakataja, seda enam, et selleks on harilikult prostitueerija.

Need kahtlused ei pea siiski täiel määral paika. Kõigepealt ei ole sugugi õige, et nakkava suguhaiguse edasiand või edasiandmise ohu tekitamine sünniks ainult suguuhenduse teel, mida prostitueerijate puhul on tõesti raske tõendada, vaid siin tulevad arvesse ka teised võimalused, mille tõendamine ei sünnita erilisi raskusi, n. lapse nakatamine ammest jne. Samuti ei ole nimetatud normid rakendatavad mitte ainult prostitueerijate suhtes (nagu see n. vanemais seadustikes oli sõnaselgelt toonitatud), kes niikuinii alluvad valjule politseilisele režiimile, vaid oluliselt ka meesisikute, n.-n. elumeeste, kohta, kes seltskonna moraalile võivad olla äärmiselt ohtlikud. Lõppeks, kõik need kahtlused kaalutakse üles seaduses väljendatud karistuse ähvardusega nakkava suguhaiguse edasiandmise ohu tekitamise eest, milline ähvardus eriti nooremate inimeste moraalil kujunemisele pole mõjutu. Sotsiaalpoliitiliselt nende süütegude karistatavus ei ole vaieldav.

2. Eesti Kriminaalseadustiku seisukoht (§§ 209, 210).

Eesti Kriminaalseadustiku (KrS.) § 210 toonitab:

„Kes põdes teadvalt nakkavat suguhaigust ja süüdlane selles, et ta andis edasi selle haiguse suguuhenduse teel teisele isikule, karistatakse

arestiga mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle viiesaja krooni.“

KrS-u § 209 määrab:

„Naisisikut, kes lapse imetajaks või

hoidjaks palgatud ja süüdlane palkaja eest varjamises või vaikimises, et ta põeb enne või pärast palkamist saadud nakkushaigust, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu.“

Mõlemad süüteod on paigutatud süütegude hulka rahva tervishoiu vastu. Kõigepealt äratab kahtlust juba see süütegude paigutus. Mõlemal juhul on tegu kehavigastuse tekitamisega. Kehavigastuse tekitamist aga karistab KrS. (§ 433) vangimajaga, mille ülemäär on üks kuni kolm aastat. Jääb mõistmatuks, miks seadustik siin oma süsteemi segi paiskab ja nimetatud kehavigastuse juhtumeid eriti kergesti karistab. Kriminaalpoliitiliselt see seisukoht ei lase end kuidagi põhjendada. Nähtavasti on siin mehaaniliselt üle võetud endise Rahukohtu Nuhtlusseaduse vastav § (§ 103), ilma et see oleks viidud KrS-u süsteemi. Huvitav on tähendada, et samal seisukohal asus ka Norra kriminaalseadustiku 1874. a. eel- nõu, Norra 1902. a. seadustikus see seisukoht ei leia aga enam esindamist.

Vajaline oleks kehavigastusjuhtumeid, s. o. juhtumeid, kus nakatamine suguhaigusega tõesti toimus, karistada kehavigastusena, süütegude alla rahva tervishoiu vastu jätta nakatamise ohu tekitamise juhtumid. KrS-u § 433 järgi on küll karistatav ka kehavigastuse tekitamise katse. Nakatamise ohu tekitamist aga ei saa vaadelda kehavigastuse katsena, pigem siin katse tege- likult ei ole konstateeritav ja püsima peab jääma ikkagi nakkava suguhaiguse infitseerimise ohu tekitamine ise- seisva süüteona.

Edasi äratab kahtlust meie KrS-us asjaolu, et on loendatud ainult kaks

juhtumit vastavaalalisi süütegusid. Sel- le järgi suguhaiguse edasiandmine tei- sel teel kui suguühenduse läbi ja naka- tamise ohu tekitamine, kuigi tahtlikult, pole üldse karistatav, välja arvatud § 209-s tähendatud juhtum. Ei ole isegi karistatav juhtum, kus imetaja naka- tub lapsest, kes põdes suguhaigust, mil- list asjaolu palkajad palgatud imetaja eest varjasid. Ei ole karistatav ka tead- valt nakkava suguhaige astumine sugu- ühendusse terve isikuga üldse.

Samuti ei saa pooldada ka KrS-u sei- sukohta nimetatud süütegude süüdluse küsimuses. Kui § 209 on karistatav nii tahtliku kui ka ettevaatamatu süü ole- masolu, siis § 210 tunneb ainult tahtliku süüd (vrd. KrS. § 48). Ka § 210 karistatavus tuleks laiendada tahtliku ja ettevaatamata süü juhtumeile.

Kokku võttes tuleb seega tooni- tada, et KrS-u seisukohad käsitleda- vas küsimuses pole küllaldased, eriti aga on vajaline loobuda KrS-u kasuist- likust käsitelust.

Vastavalt eelnevale tuleb juhud, kus kehavigastus on toimunud nakkava su- guhaiguse edasiandmise teel, viia KrS-u § 433, s. o. kehavigastuste alla.

§ 209 tuleks kustutada.

§ 210 aga tuleks sõnastada järgne- valt:

„Kes teadvalt põdes või pidi teadma, et ta põeb, nakkavat suguhaigust ja on süüdlane selles, et ta suguühenduse või muul viisil teise isiku asetab nakatumi- se ohtu, karistatakse:

arestiga mitte üle kuue kuu või ra- hatrahviga mitte üle viiesaja kr.“

KrS-u edaspidisel parandamisel peaks neid, eeskätt sotsiaalpoliitiliselt täht- said, seisukohti võetama arvesse.

Prof. S. Freudi õpetus hingeelust.

Arst.

Ajalhed kirjutavad, et maailmakirjanduse ringkonnad valmistavad suuremat austusaval- dust, mis töötab kujuneda maailma tänumani- festiks professor Siegmund Freudile, Viini psühhoanalüüsi loojale, kes saab tänavu keva- deks 80 aastat vanaks. Tahetakse esile tõsta ka ta teeneid moodsa luule psühhoanalüüsi alal. Prof. Freudi tahetakse esitada ka Nobeli auhinna komiteele selle auhinna kandidaadina.

Prof. Freud kuulub tänapäeva tuntuimate õpetlaste hulka. Ta tööd huvitavad lai ringkondi. Nii korraldas Leipzigi arstliku ajaloo instituut ta töö „Unbehagen in der Kul- tur“ (kultuuri eemaletõukavuse tunne) kohta terve seeria loenguid, kus rääkisid selle töö üle teoloog ja filosoof J. W a c h, arstiteaduse professor A. K r o n f e l d, arstid E. J o l o - w i c z ja K. H o r n e y, majandusteadlane-

õigusteadlane prof. E. Heimann ja arst, filosoof ja õigusteadlane H. Driesch ja teised.

Freudi töösse süveneda tahtjaile oleks soovivat seetõttu enne, kui katsuda asuda ta väärtuslikumate tööde juure, tutvuda säärase tema töödega nagu „Der Witz“ jne., kust juba tundub, kui hea tähelepanekuga õpetlasega meil siin on tegemist.

Prof. H. Prinzholmi järgi tuleks Freudi õpetust hingelaadi üle vaadelda 4 seisukohast: 1) katartilisest seisukohast (siin antakse puhtast empiirilisest närvlikuse neurooside ravimisviiside kohta uusi näpunäiteid), 2) seksuaalteoreetilisest seisukohast, 3) viimase psühhopatoloogilisest ning 4) metapsühholoogilisest seisukohast.

Freud elab Viinis, on rahvuselt juut, arstiteaduse professor. Freudi psühhonaliisi peaväärtuseks on see, et ta algas kindlate piirjoonte tõmbamist kahe mõiste vahele: 1) meie teadlikkuse ja 2) meie alateadlikkuse, alateadvuse, vahele.

Meis on: 1) niinimetatud ülem-mina (Über-Ich) ja 2) n-n. alam-mina (Unter-Ich); esimest juhib teadlikkus, teist alateadlikkus.

Nende kahe mina lävel seisab meie 3) sisemine tsensor. Freud räägib, et meis peituvad kõigepealt mitmesugused kihud ja instinktiivsed tendentsid, millel nende amoraalse ja antisotsiaalse iseloomu tõttu ei luba end väljendada meie sisemine tsensor. Pahad instinktid jäetakse alateadvusse. Teatavalt tingimusil aga, kui meie sisemine tsensor siin korda ei suuda pidada, ilmneb meis närvlikkus ehk neuroos.

Freud oma õpetuses kriipsutab alla alateadlikkuse tähtsust meie hingeelus. „Tahakas irratsionaalsuselt küsimata, nii et see vastama hakkas.“

Freud näeb neuroosi olevat tekkinud korrasist, mis on ilmnenud ülem-mina ja alam-mina üksteisega läbisaamisel. Välised konfliktid loovad inimeses n-n. konfliktisituatsiooni, seltskonnas maksvate seaduste järgi inimene ei tohi oma kättemaksuivas kõiki vahendeid selleks tarvitada (tappa jne.), ta peab osa oma soovide maha suruma jne.

Meis peituvat alateadlikkust käsitleb Freud terve rea võrdlustega. Võtame kunstniku, kes armastab eriti joonistada tulikahju. Motiiv, mis kunstnikku sellele ajab, on see, et kord minevikus, oma alateadlikkuses, ta on üle elanud temas hirmu äratanud tulikahju. Või edasi, kui rändur pimeduses laulma hakkab, siis tahab ta oma kartlikkust oma teadlikkuse ees maha salata, kuigi laulust hoolimata ta ei saa asju sugugi valgemana näha. Võiks võtta ka säärase näite: üks riik nägi sõjapäevil vaenlast peale tungimas teraskübarais (kaskides); sõda on lõpul, aga esimene riik on nüüd endale ka kaskid pähe muretsenud — oma alateadlikkuses tahab ta olla kaitstud, kaski pähe pannes, ka selles suhtes oma endise vaenlase eest.

Hirm, afektid, instinktid jne. asuvad meie

alateadlikkuses. Hirmu päritolu inimeses otsib Freud inimese sündimishetkes, sündimistraumas, sündimisprotsessi silmapilgus.

Religiooni vaadetes peetakse Freudi eelkäijaks Feuerbach'i, Comte'i (loe Kont), Spencer'it ja teisi. Religioonis näeb ta seda, et inimene hirmu tundes enesest tugevama ees otsib abi ülevalt poolt. Feuerbach kirjutas omal ajal usu kohta: „Illusioonid on nad, need religioosid ettekujutused inimeste soovide täitmised — nende saladus seisab just nende soovide tugevuses.“

Filosoof ja teoloog J. Wach hindab Freudi suhtumist religioonile kui ratsionaalselt värvitud antropotsentrilist naturalismi.

Freudi õpetuses leiame sublimeerimise mõiste, mis tähendab meietungide ümbermuutumist.

Meie ürgtungide sublimeerimiseks on meis valitsemas 2 tungi:

- 1) enese süüdistamise tung ja
- 2) n-n. agressiivne, teist võita tahtev tung.

Freud ei usu sellesse, et on ainult head ja ainult halvad inimesed. Oma maski mahakiskivas psühhonaliisis seab ta need mõlemad omadused ühes ja samas inimeses kõrvuti. Teesklejail pole juurepääsu Freudile!

Freud näeb suurtes väejuhtides või rahvajuhtides isikuid, kes oma alateadlikkusest midagi tahavad välja paisata, mis sinna ripnema on jäänud, rahvaste sõda kui ka revolutsioon on juhtide alateadlikkuse poolt kantud amoraalne ja antisotsiaalne töö.

Juutide vihkamise kohta teiste rahvaste poolt kirjutab Freud: „Peab olema keegi peksupoiss, keda pekstes saab end lahti lülitada.“

Freudi ei saa hinnata kultuurajalooliselt. Ta ütleb, et ta katsus olla: 1) loodusteadlane, inimloomuse uurija ja 2) leida uut teed neurooside ravimiseks.

Teistele inimestele pole tal anda mingit õpetust. Freud tahab jääda õpetlaseks, mitte rahvameheks. Kuid sellest hoolimata on lugematul korral katsutud Freudi õpetust hinnata kultuuri mõiste seisukohalt. Freudi kirjutustest siin ja seal katsutakse Freudis kord mõista pessimisti, kord kultuurile tsüüniliselt suhtuvat inimest, kord õhtumaa, s. o. Euroopa, kultuuri vastu ülesastujat jne., kuigi Freud tahab olla ainult inimese hinge tundjaks, õigemini haige, närvilise inimese hinge ravijaks.

Freudi kirjutusest „elu, nagu ta meile on peale pandud, on liiga raske meile, ta viib meid rohketele valudele, pettumustele, lahendamatuks ülesannetele vastu“ nähakse pessimisti. Üks õpetlasist, kes Freudi õpetuses näeb 1) sünteetilise teadlikkuse kui aktsiooni ja 2) süstemaatilise tunnetuse kui korraldava printsiibi mahakiskumist, nimetab Freudi kurblikku õpetust sedapuhku sõiduks üle Aheroni (kurbuse ja pisarate jõgi põrgus). Teised näevad Freudi ütluses: „Sama prügi-hunnikut, kui mitte-kultuuri tunnusmärgi, kui

ta Shakespeare'i sünnimaja juures asub, peetakse ilusaks ükski siis, kui seda „Corot“ ja Liebermann on pildile joonistanud“, Freudi kultuurile halvaks panevalt suhtuvat.

Kolmandad otsivad Freudis Lääne-Euroopa kultuuri vastast, kuid mitte revolutsioonäär Fr. Nietzsche mõttes, vaid inimesena, kes lääne kultuurile lihtsalt selja pööris.

Freudi õpetuse kohta ollakse aga üksmeelselt arvamusel, et ta inimkonnale inimhinge mõistmiseks andis uue meetodi; irratsionaalset, alateadlikkust inimeses rääkida laskis. Freudi kooli arst tungib uuritava haige alateadlikkuse valda, leidis seal olevat inimesel suurima häda. Suuremat abi tuleb Freudil järgi just siit alates inimesele katsuda anda.

Loomulikult ei lange Freudil õpetus kokku tavaliselt mõistetava n.-n. Lääne-Euroopa kultuuri mõistetega, mis on ehitatud teadmiste ja tunnetuste, usu ja armastuse, voores ja õiguse riigile.

Siin ei nimetata alateadlikkust, — õigust, inimese mõistmist võib ainult siit leida, siit alates otsima hakata.

Arstiteadlane professor A. Kronfeld, kokku võttes Freudil seisukohti, ütleb, et Freud

1) näeb teaduses nartsistlikku aserahuldust (Narzistische Ersatzbefriedigung), üht onaniana ekvivalenti, 2) kunstis fiktiivset kaitset, kahjutuks tegemist, ähvardavate kannatuste vastu, millele aga kindlat tõket ei leidu. Kunsti kandeve sisu seisab lähedal joovastus-, seksuaalvõimale, 3) religioonis minust ülema hirmu, massihullustust, mis oma illusoorse karakteri tõttu on juba lähedane neuroosile ja selle raskeimale kujule, 4) voores fiktiivset autosadismi.

Ei tea, kuidas veel võiks iseloomustada Freudil, — ta teened aga alateadlikkuse tähtsuse allakriipsutamiseiga neurootilise (närvliku) inimese juures jäävad suurematuks.

Freud tõmbas maha tavalisel teesklejal inimesel ta maski, žesti ja poosi, näitas, et meil pole pühakuid (nagu võiksime vahest arvata, nagu seda oleksid mungad, nunnad jne.), meis peitub enesesüüdistamise tunge kõrval ka teise hävitamise tunge, — sõdade ja mässude juhte aetakse alateadlikkusest taga oma ürgtungete maksmapanekuks; Freud nimetab ka, et meie tunded võivad ümber sündida, paremaks saada, sublimeerida jne.

Ja tänu tema õpetusele ravitakse tänapäev rohkemsti närvilikke inimesi just tema meetodiga tema põhimõttele rajatud viisiga.

Sotsiaalkindlustuse ja töökaitse päevaküsimusi.

L. Johanson.

1.

HAIGEKASSA JA APTEEK.

Haigekassadel on üheks suuremaks ja praegustes oludes raskemaks ülesandeks oma liikmetele ja nende perekonnaliikmetele ravi korraldamine.

Seaduse järgi tuleb kassaosalistele ühes raviga anda hinnata ka arstimid jne.

Et seda ülesannet täita, selleks peavad haigekassal ka vastavad õigused olema: tal peab olema õigus avada ja ülal pidada oma haigemajasid, ambulantsi, sanatooriume, apteeki ning teisi ravi- ja tervishoiuasutusi.

Neid õigusi on aga piiratud.

Haigekassadelt on võetud vabamüügiapteegi avamise õigus. Nüüd on raskusi ka apteekidelt hinnaalandusega rohtude saamisel.

1924. a. anti haigekassadele vabamüügiapteekide avamise õigus.

1924. a. võeti vastu seadus (RT 149), mis selgesti käsitas haigekassade vabamüügiapteekide avamise õigust.

Seda õigust kasutasid kolm haigekassat: Tallinna Ühishaigekassa, Narva Üldhaigekassa ja Hiiu-Kärdda vabrikuga haigekassa. Kõigil kolmel on praegugi veel oma vabamüügiapteegid.

Kohe pärast haigekassade apteekide avamist algas eraettevõtjate poolt kihutustöö selleks, et haigekassadelt ja omavalitsustelt apteegi avamise õigust ära võtta. Siin kordus sama nähtus, mis teistelgi ärialadel: püütakse

eraettevõtjate teenistuse huvides pidurdada ja takistada ühistegelisi, omavalitsuslikke ja riiklikke ettevõtteid. Alles hiljuti pidas Eesti suurkaupmees J. Puhk kõne, milles ta puudutas ka omavalitsuste apteekide avamise õigust. Tema seisukohalt ei peaks omavalitsustel olema õigust avada sääraseid ettevõtteid nagu apteek, see jäägu eraettevõtja monopoliks.

Küsimust tõsiselt, üldsuse huvide seisukohalt võttes peaks apteekide kui tervishoiuasutuste ülalpidamine kuuluma eeskätt kogukonna-omavalitsustele ja haigekassadele, kes tegutsevad rahva tervishoiu alal.

Kui omavalitsuste ja haigekassade õigusi apteekidegi pidamise alal on kitsendatud, siis ei ole see sündinud rahva huvides. Sellest saavad tulu vaid üksikud — need vähesed eraettevõtjad, kes kas omavalitsuse või haigekassa asemel apteeki peavad.

Eraettevõtjate soodustamiseks on teisigi kitsendusi tehtud, näiteks kaotati koolikooperatiivid, kuigi need võimaldasid lastele odavamaid ja paremaid õppeabinõusid, ühistegelisel liikumisel aga tuleks kõigiti soodustada.

Kümme aastat kestis kihutustöö haigekassade apteekide vastu, kuni 26. märtsil 1934. aastal anti dekreedil korras vabamüügiapteekide avamise seaduse muutmise seadus (RT 27 — 1934), mille järgi seaduse § 5 ja 6 muudeti ja pandi maksma järgmises redaktsioonis:

Haigekassadel on õigus avada ja pidada oma liikmete ja nende perekondade jaoks haigekassa apteeki, kui selleks tervishoiu- ja

hoolekandevalitsusele soovi avaldanud haigekassa annab maksuta arsti- ja rohuabi vähimalt 5000 kassaliikmele, ühes arvatud nende perekonnaliikmed, kellel on õigus saada maksuta arsti- ja rohuabi. Ruumide, sisseseadete, varustuse ja personaali poolest peab haigekassa apteek täitma kõiki vabamüügiapteekide kohta maksvaid nõudeid.

Ka linna- või maavalitsuste apteegi avamise õigust piirati: nad võivad kasutada eesõigust oma administratiivtegevuse piirkonnas vabamüügiapteekide võrgus vabanenud või võrku võetud uue vabamüügiapteegi avamiseks ja pidamiseks kolme kuu jooksul, arvates tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse teadaande ilmutamisest Riigi Teatajas, see on — ainult siis, kui vabamüügiapteek on välja kuulutatud. Omavalitsusel ei ole võimalust igal juhul oma apteeki asutada.

Juba hulk aega enne haigekassadelt vabamüügiapteegi õiguse äravõtmist tahtsid mõned haigekassad luba oma apteegi avamiseks. Kuigi seaduse järgi neil selleks õigus oli, neile siiski luba ei antud. Haigekassad ei saanud oma õigust kasutada.

Ilma vabamüügita „haigekassa apteegi“ avamiseks oma liikmeile ja perekonnaliikmeile on tõmmatud ka väga kitsad piirid: luba võib saada ainult see haigekassa, kes annab maksuta arsti- ja rohuabi vähimalt 5000 kassaliikmele, ühes arvatud nende perekonnaliikmed, kellel on õigus saada maksuta arsti- ja rohuabi. Kui seda arvu vähendatakse 2000 peale, oleks see juba enam kui küllaldane apteegi ülalpidamiseks, kuid siis saaks seda õigust kasutada suurem jagu haigekassasid. Praegu võib oma „haigekassa apteegi“ asutada vaid Tartu Üldhaigekassa.

Vabamüügiapteekide korra ja tegevuse seaduse, mis anti dekreedina 26. märtsil 1934. aastal, § 9 teine lõige lausub:

Keelatud on kuulutada ravimite väljaandmisest vähema tasu eest, kui on tähendatud taksis.

Vaade, et apteek on mitte kõigepealt rahva tervishoiu tõstmiseks tarviline asutus, vaid — äriettevõtte, on leidnud järjest kindlamini pinda.

Apteekrite huvisid kaitsesid varemalt nende vabad organisatsioonid.

8. dets. 1934. a. loodi avalik-õiguslik asutus „Rohuteadlaste Koda“ (RT 103 — 1934), kellel on ülesandeks peale muu rohuteadlaste esindamine ja nende kutsehuvide kaitse, riigi- ja omavalitsustele soovide ja seisukohtade esitamine tervishoiu, eriti apteegi ja rohuasjanduse alal antavate seaduste ja määruste kohta.

Koja algatusel pandi 31. jaan. 1936. a. maksma „vabamüügiapteekide korra ja tegevuse seaduse muutmise seadus“ (RT 11 — 1936), mille järgi § 9 on nüüd järgmine:

§ 9. Apteekidest väljaantavate ravimite, samuti retseptide järgi ravimite valmistamise tööde (taxa laborum) eest võetakse tasu tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt maksamandud hinnakirja (taksi) ja määruste kohaselt ja summa märgitakse retseptile ning signatuurile.

Keelatud on võtta kõrgemat tasu kui eelmises lõikes nimetatud hinnakirjas või mää-

ruses ette nähtud. Hinnaalandusi arstidele ning muule tervishoiu personaalile, raviasutustele, tervishoidlikele ja tervishoidlike ülesandeid taotlevaile hoolekandelistele asutustele ning organisatsioonidele, arsti poolt „pro paupero“ märgiga varustatud retseptide järgi puudustkannatajale abitarvitajaile ja teistele võib teha ainult tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt antud määruste ja korralduste kohaselt.

Seletuskirjas ja ajalehtedele antud informatsioonis märgiti, et ka haigekassadele antakse hinnaalandust.

RT 21 — 1936. 12. märtsil s. a. avaldati „Ravimite hinnakirja määrus“, kus on loeteldud, kellele võivad apteegid anda hinnaalandust. Loetelust on haigekassad jäetud välja.

Hinnaalandust saavad: arstid, loomaarstid, hambaarstid, dentistid, haigemajad, sanatooriumid, vesiravilad, ambulatooriumid, tervishoiu nõuandekohad, E. Punane Rist, riigi- ja omavalitsuste teenijad arstiretseptiga. Hinnaalandus on 15% ja 20%.

Rohuteadlastele, nende abijõududele ning nende perekonnaliikmetele ning vaestele arsti märkusega „pro paupero“ antakse hinnaalandust apteegi juhataja äranägemisel.

Seni haigekassad said apteekidest ravimeilt hinnaalandust, seda oli apteekidel võimalik anda: ka alandatud hinnaga ravimite andmine võimaldas apteekidele tarvilisi tulusid.

13. märtsil pöördus nende ridade kirjutaja telefoniteel tervishoiu ja hoolekande direktori dr. Mõttuse ning töökaitse ja sotsiaalkindlustuse direktori J. Sonini poole, juhtides tähelepanu sellele, et haigekassad on määrustest välja jäetud. Dr. Mõttus vastas, et järgmisel päeval ütleb farmatseutiline inspektor, kuidas selle küsimusega jääb. Järgmisel päeval teataski farmatseutiline inspektor, et haigekassadele ravimite alandatud hinnaga apteekidest müümine tuleb kaalumisele siis, kui rohuteadlaste koda teeb ettepaneku.

18. märtsil 1936. a. teatati rohuteadlaste kojast, et küsimus võib 20. märtsil seal arutusele tulla. Anti lootusi, et ka haigekassadega nimekirja täiendatakse. See hinnaalandus aga määratakse ühtlane kõigile apteekidele.

19. märtsil saatis EHI, rohuteadlaste koda kirja, milles palutakse esineda tervishoiu- ja hoolekandevalitsuses ettepanekuga, et ravimite hinnakirja määrust täiendatakse sellega, et ka haigekassadele müüduks apteekidest ravimeid sama hinnaalandusega, milliseiga neid on müüdnud senini: see hinnaalandus on ulatunud 30%-ni. Põhjendustes üteldakse muuseas, et haigekassad on suurtarvitajad, hinnaalandust on apteekide omanikud seni äriiseltki võimalikuks pidanud. Kui haigekassad hinnaalandust ei saa, on nad sunnitud oma celarve tasakaalustamiseks ravivõimalusi veelgi kitsendama, mis rahva tervishoiu seisukohalt ei ole soovitatav.

Kui haigekassad hinnaalandust ei saa, suurenevad ravikapitali puudujäägid.

Arstiabi maks, 2%, ei kata kulusid järgmistel põhjustel:

1) töötasu, mille järgi maksu arvestatakse, on madal,

2) madala töötasu, viletsate korteriolude, tervishoiuvastaste töötingimuste ja puuduliku töökaitse tagajärjel on haigestumiste arv kõrge,

3) ravimite hind on kõrge,

4) haigekassadele on veeretatud hilisemate seletustega kohustusi, mis kuuluksid sisult kinnitusühisustele,

5) kutsahaiguste, vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise puudumise tagajärjel tuleb haigekassadel ravida ka kroonilisi haigeid, töövõimetuid ja vanu, kes peaksid toetust saama pensioniseaduse alusel.

Haigekassad ei ole mõjunud arstide ja apteekide tulude vähendamiseks kaasa. Haigekassa kaudu arstiabi ja rohuabi saajatest õige suur protsent ei läheks muidu arsti juure kui viimne häda käes ega raviks ennast enne kui on juba täiesti haige ja kui see sageli on juba hilja.

Ilma haigekassadeta:

1) surevus kasvaks ja rahvaarv kahaneks,

2) ka arstid ja apteegid teeniksid vähem,

3) hoolekandekulud suureneksid.

Apteegid teenivad rohtudelt praegu õige suuri protsente.

2.

HAIGEKASSAD JA ROHUARVETE KONTROLL.

Haigekassad võisid seni rohuarvete kontrolli teostada. Selleks esitati apteekide poolt rohuretseptid ühes arvetega haigekassale. Et see kontroll oli tarvilik, näitab juba seegi, et on avastatud küllalt juhtumeid, kus haigekassale tehti kahju. Mõnes haigekassas selgus, et mõni arst kirjutab lubamatul hulgal haigele piiritust, segades seda arnikaga ja balderjaniga ka siis, kui see läheb — määrimiseks. Üks arst oli kirjutanud ühe ettevõtte 62 töölisele 3 kuu jooksul niipalju piiritust, et sellest oleks saanud üle 15 kasti harilikku viina. Piiritust oli kirjutatud kopsu-, kõhu-, närvi- ja silmahaiguste puhul, muidugi ka reuma- ja nahahaigetele. Arstide komisjon leidis, et siin piiritust oli otstarbetult kirjutatud ja haigekassale kahju tehtud. Ka ühes teises linnas avastati kontrolli teel piiritusega liialdamine.

On selge, et seaduse järgi ei ole haigekassal restoraanipidaja ülesandeid.

Ka muidu on avastatud juhtumeid, kus kirjutati „haigele“ kümmed korrad rohtu, ilma et teda oleks läbi vaadatud jne.

Nüüd on tehtud korraldus, mille järgi haigekassadele enam rohuretsepte arvete kontrolli teostamiseks välja ei anta.

16. märtsil saadeti maa- ja linnaarstidele jne. tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse ringkiri nr. 4294, milles peetakse retseptide arvete juure nõudmise täitmist apteekide poolt ja retseptide kahes eksemplaaris kirjutamist arstide poolt soovimatuks. Retseptide väljaandmisel arvete lisadena võivad retseptid minna kaotsi. Ka võivad retseptid sattuda koos vastavate arvetega isikute kätte, kes ei kuulu tervishoiupersonaali hulka ega ole seadusega kohustatud hoidma haigete saladusi, kusjuures nende hai-

gused võivad saada avalikuks kõneobjektiks ja asjatundmatusest võiakse teha haiguste kohta ekslikke oletusi ja esile kutsuda väga ebasoovitavaid ja lubamatuid olukordi ning arusaamatusi.

Edaspidi võib retsepte välja anda vaid siis, kui need esitatakse usaldusarstile, maa-, linna- või aleviarstile või tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele.

Mis puutub haigete saladuse hoidmisesse, siis haigekassades märgitakse diagnoos haiguselehele, mille järgi haigekassas aruanne koostatakse. Diagnoosi mainimata jätmine ei võimaldaks haigusstatistikat, mis avaldatakse riigi statistika büroo poolt.

Ei ole ka haigekassade praktikas teada juhtumeid, kus retseptid oleksid kaotsi läinud, samuti ei ole kuulda olnud kaebusi, et retseptide arvetele juure lisamine oleks kassaosaliste haigusi teinud avalikuks kõneobjektiks ja esile kutsunud ebasoovitavaid ja lubamatuid olukordi ning arusaamatusi.

Haigekassade ametnikke ja juhatust ei ole kunagi huvitanud üksikute kassaliikmete haigused, vaid nad on retsepte nõudnud vaid selleks, et teostada arvete kontrolli, mis siiski on väga tarviline.

Nagu ringkirjast nähtub, võib retsepte välja anda usaldusarstile. Vististi ei mõelda usaldusarsti all ainult ametiasutuste usaldusarste, vaid ka haigekassade omi. Seepärast tuleb haigekassadel jätkata retseptide kontrolli, kuid see tuleks teha ülesandeks usaldusarstile, kes seal, kus teda veel ei ole, ka selleks otstarbeks tuleb palgata. Et haigekassade ainelistes huvides on rohuarvete kontrolli teostamine, seda näitavad senised kogemused.

Haigekassade sissetulekud, eriti arstiabi maksust, on nii piiratud, et tuleb hoiduda ka rohtudega liialdamise ja nende (piirituse, eetri) otstarbetult kasutamise eest.

3.

ÕPPETÖÖKODADE JA TÖÖSTUSKOOLIDE TÖÖLISTE JA TÖÖSTUSÕPILASTE KINDLUSTAMINE.

Õppetöökodade ja tööstuskoolide töölised, samuti ka tööstusõpilased, kuulusid niihästi haiguste kui ka õnnetuste vastu kindlustamisele. Tööst. töö seaduse § 257 järgi kuuluvad haiguse vastu kindlustamise seaduse alla ettevõtted, § 260 ei tee vahet soo ja vanaduse vahel, arvab kõik, peale nende, kes on palgatud mitte üle nädala kestvale juhuslikule tööle, haiguskindlustuse alla.

Et Haupti või mõni muu „õppetöökoda“ oleks midagi muud kui § 257 ettenähtud ettevõtte — sellele mõttele varem ei tulnud. Et õppetöökodade töölisedki on harilikud palgalised, selleski ei kaheldud. Mingeil meile teadmata põhjusil hakati aga tänavu aasta alul seadust teisiti seletama: hakati ülalnimetatud töölisi ja õpilasi kindlustusseaduse alt välja arvama.

Näiteks kirjutab „Postimees“ nr. 69: „Vanema tööinspektori korraldusel on Tartu linna tööstuskool 13. jaanuarist peale arvatud Tartu Üldhaigekassa ja Töölise Kinnitusühingu alt

välja kui seaduse järele sinna mittekuuluva kooli õppetöökodad. Sellest alates on tööstuskooli tööliste arstiabi korraldamata.“

Kindlustusseaduste järgi ei ole aga õppetöökodadele tehtud mingit erandit.

EHL algatusel võeti küsimus ametiasutustes kõne alla. Ja nüüd on tehtud uus korraldus, mille järgi õppetöökodade ja tööstuskoolide palgallised töölised kuuluvad siiski haigekassa ja kindlustusühisuse alla. Sinna ei kuulu õpilased, praktikandid, kooliõpetajad ja instruktorid.

Näib, et küsimus pole siiski selge, vaid vajab veel kaalumist, vahest kinnitusrõukogus. Ka õpilased, instruktorid, praktikandid, isegi kooliõpetajad peaksid kuuluma haigekassa liikmete hulka. Vähimalt kindlustusseaduse selleks takistust ei tee.

Tööstuskoolil on käitis ja õppetöökoda on käitis, mil on kõik need tunnused, mille järgi nad seaduse järgi arvatakse kindlustusseaduse alla.

Vene ajal, kui haiguskindlustuse seadus maksma hakkas, ka Eesti ajal kuni 1936. a. alguseni, kuulusid need käitised sotsiaalkindlustuse alla ega eraldatud sealt ka tööstusõpilasi.

Ei leia tõesti mõistlikku põhjendust selleks, et tööstuskoolide töökodade ja õppetöökodade töölised ja üldse tööstusõpilased jätta ilma sotsiaalkindlustusest.

4.

VOLINIKUD JUHATUSE KOOSOLEKUL.

Tallinna ühise Haigekassa juhatus ei ole väikesearvuline: siia kuulub 11 liiget. Pealeselle võtavad juhatusse koosolekust osa revisjonikomisjoni liikmed.

Juhatusse koosolekud on sageli aga veelgi rahvarikkamad: neist võivad pealtkuulajaina osa võtta ka — volinikud.

Nagu kuuleme, avaldab volinike osavõtt mõnele juhatusse liikmele ergutavat mõju.

Kas võivad volinikud juhatusse koosolekust osa võtta? Võivad, aga ainult siis, kui juhatus seda lubab. Volinikud on peakoosoleku liikmed. Volinike ülesanded on ette nähtud § 350, mis loetleb peakoosoleku võimupiiri kuuluvaid ülesandeid. Siin on ka juhatusse liikmete ja revisjonikomisjoni valimine.

§ 357 järgi on haigekassa juhatusse ülesandeks haigekassa asjade valitsemine.

Ka ei revideeri kõik volinikud juhatusse tegevust, seda teeb vaid revisjonikomisjon.

Volinike ülesanded lõpevad peakoosolekul küsimuste otsustamisega.

Juhatus peab töötama iseseisvalt, samuti revisjonikomisjon. Kui nende koosolekuist volinikud osa võtavad, siis — kõrvaliste isikutena, kelle koht seal ei ole.

Kui tahetakse volinikke võrrelda aktsionäridega, missugune võrdlus ei ole täpne, ka siis ei saa volinike osavõttu juhatusse koosolekuist õigustada.

Ükski aktsiaselts ega ühistegelise asutus ei lase neid aktsionääre ja osalisi, kes sinna ei kuulu, oma juhatusse koosolekule. Samuti ei lase ükski omavalitsus valitsuse koosolekule — volinikke.

Kui Tall. ühise Haigekassa juhatusse koos-

olekust võivad volinikud osa võtta pealtkuulajaina, siis võime jõuda kord niikaugele, et juhatus ei saa oma koosolekuid pidada enam senistes ruumides, vaid peab üürima selleks suurema saali — siis, kui volinikel tahtmine tekib suuremal arvul pealtkuulajaina osavõtmiseks.

Haigekassade juhatused töötagu iseseisvalt, ilma kõrvaliste isikuteta, käesoleval korral ilma voliniketa.

Juhatusse koosolekuile kutsutagu peale juhatusse koosseisu vaid neid isikuid, kelle osavõtt ühe või teise küsimuse arutamisel on tarvilik.

Ka see pole tarvilik ega õigustatud, kui juhatusse koosolekust võtavad osa revisjonikomisjoni liikmed.

5.

TÖÖLISTE KOJAD.

On asutamisel vähimalt kolm tööliste koda: tööliste koda, mis tahetakse alguses luua vaid tööstustööliste, siis põllutööliste koda ja — tehnikute, meistrite, õppinud tööliste ja kodutööliste koda.

Viimase koja alused ja koosseis on väga nõrgalt põhjendatud. Selle asemel, et luua tehnikuile, meistreile, õppinud töölisile ja kodutöölisile ühine koda, tuleks küll õppinud töölisid ja kodutöölised eraldada oma kotta; tehnikud ja meistrid aga ise kotta. Tööstustööliste hulgas on osa õppinud tööliste tunnistusega, osa õppinud oskustöölisi ilma tööoskusametis registreerimata tunnistusega. Raske on siin teha vahet, kuid üks tööstustööline kuuluks siia kotta, teine mitte.

Õppinud töölisi on enam kui tehnikuid ja meistreid, kuid koja üldkoosolekul ja üldse koja ülesannete otsustamisel ja seisukohtade võtmisel oleks igal sektioonil võrdne tähtsus, see on õppinud töölisid moodustaksid ainult veerandi. Selle juures tehnikute, meistrite ja õppinud tööliste seisukohad ja huvid lähevad väga paljudes küsimustes lahku. Võtame näiteks kas või töökaitse ja sotsiaalkindlustuse küsimused. Tehnikud ja meistrid on tööjuhatajad ja harilikult ettevõtja esindajad. Nende seisukohad töökaitse ja sotsiaalkindlustuse suhtes võivad läheneda ettevõtja seisukohtadele, mis on vastuvõetavad tööliste nende huvide seisukohalt.

Ilma et asuksime selle koja eelnõu lähemalt kirjeldama, peame tunnistama, et siin küll nende nelja elemendi koostööd on raske ette kujutada: huvid ristlevad niivõrd, et see koostöö osutub võimatuks. Töölised kuuluksid kotta, kus kõigis organides nende esindusel on ainult üks neljandik hääl.

Selle koja juure on loodud ka distsiplinaarkohus, mis koosneb esimehest, selle asemikust ja 12 liikmest, kes valitakse neljaks aastaks, iga sektiooni 6 kandidaadi hulgast 3. Esimehe ja asemiku valib nõukogu.

Kohtule alluvad: 1) koja liikmete eksimused kutse-eesetika vastu, samuti kutsealased eksimused, niipalju kui need teiste seaduste põhjal ei ole otsustatavad teiste asutuste poolt.

Koja liikmete ebasünnis käitumine väljaspool kutsealalist tegevust.

Karistused on: 1) märkus, 2) noomitus, 3) rahatrahv kuni 100 krooni, 4) koja aktiivse ja

passiivse valimisõiguse äravõtmine neljaks aastaks.

Kohtuotsused tehakse südametunnistuse ja vastaval kutsealal maksvate kommete järgi.

Põhiseaduse § 68 järgi „õiguse mõistmist Eestis teostavad oma tegevuses rippumatud kohtud“. Sellega on tahetud väljendada kohtuvõimu sõltumatust valitsemisvõimust ja rahvaesindusest.

Koja distsiplinaarkohus oma konstruktsioonilt ja koosseisult ei vasta sellele nõudele, ta ei ole sõltumatu, kuid võib rahatrahvi määrata

ja kodanikult mõningad õigused ära võtta.

Võib juhtuda nii: Oskustööline antakse distsiplinaarkohtu alla ta esinemise pärast ettevõtja juures. Kohtumõistjaks on 5 isikut, neist ainult üks õppinud tööliste sektsioonist. Nii pole see ka mingi kutsekohus.

Vististi ei jõua meiegi sääraste kodade kohtutega kuigi kaugele.

Õigust peaksid mõistma sõltumatud üldised kohtud, selle kõrvale tuleksid luua erikohtud, — näiteks tööstuskohus, mis arutaks töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste rikkumisi, ja lastekohus alaealiste tarvis jne.

Tööliste esindus ja kollektiivlepingute sõlmimine Norras.

J. Mihkelson.

Käesoleva kuukirja eelmistes numbrites on käsiteldud meie tööstuslike käitiste töölistkonna asutuste seaduste elluviimisega seoses olevaid ja kollektiivlepingute tööandjate poolt täitmise küsimusi. Üldiselt on jõutud otsusele, et meie tööandjad ei taha vabatahtlikult täita ei üht ega teist. Sealjuures on toodud võrdluseks Skandinaavia tööandjate liitude esindajate seisukohti. Käesolevas kirjutuses käsitletakse näitena ülemaailises ulatuses maksvat kokkulepet, mis on sõlmitud Norra Tööandjate ja Ametiühingute Keskliidu vahel. Kokkulepe sõlmiti pikemate läbirääkimiste tulemusena, sest valitsus tahtis omalt poolt segada vahele tööandjate ja tööliste vaheliste majanduslike vahekordade korraldamisse. Seks otstarbeks koostatud seadus-eelnõud polnud töölistele kuidagi vastuvõetavad. Ametiühingute kaal norra ühiskondlikkus elus oli niivõrd suur ja mõjuv, et eelmine tagurlik valitsus oli sunnitud võtma tagasi oma kava ja ametiühingul õnnestus asendada see vabatahtlikult sõlmitud kokkuleppega tööandjate liidu ja ametiühingute keskliidu vahel. Kokkulepe käsitleb huvitaval kombel kaht osa: meie töölistvanemate seadusele võrduvat osa ja ühtlasi ka kollektiivlepingutega ühenduses olevaid küsimusi. Kõigepealt tunnustatakse lepingu esimeses punktis mõlemapoolset organiseerimisvabadust. Kumbki pool kohustub mitte mingisuguseid takistusi teema organiseerimistööle. Kuidas sobiks see meie tööandjate mentaliteediga?

Töölistel on õigus valida töökohtadel oma usaldusmeest, kes vastab meie töölistvanemale. Usaldusmeeste arv tõuseb proportsionaalselt tööliste arvule käitises. Kui ühel töökohal töötavad töölistes on organiseeritud ainult ühte ametiühingusse, siis võib usaldusmehe valida otsekohe ametiühingu ülkoosolekul, kui aga mitme ametiühingu töölistes töötavad ühel töökohal, siis valitakse usaldusmees käitise tööliste ülkoosolekul. Usaldusmees peab olema 21 aastat vana, tubli mees ja 2 aastat töötanud samal töökohal. Ta valitakse üheks aastaks, ja kui ta lahkub, kaotab ta oma volitused ning valitakse uus usaldusmees. Valimisest tuleb teatada 8 päeva jooksul pärast valimisi kirjallikult tööandjale. Valimise kord on jäetud ametiühingute eneste kindlaks määrata, samuti ei vaja usaldusmehed sellast järelevalvet ja alatist tööinspeksiooni kinnitust nagu meil. Kuigi meil on valimise protseduur ja kinnitamine tehtud palju keerulisemaks, siiski tuleb tunnustada, et norra tööliste usaldusmees seisab kindlamini sadulas ja et tal on suuremad võimalused tööliste huvide kaitseks väljaastumiseks kui meie tööliste vanemal, kelle seljataga on küll rida paragraafe, mis ei ole seni suutnud takistada tööandjaid neist mööda hiilimast. Norras puuduvad sellased paragraafid, kuid seal on selle eest usaldusmehe seljataga ametiühinguliselt organiseeritud töölistkond ja organiseeritud töölistkonna mõju on meie seniste kogemuste järgi sageli tugevam. Seaduse

silm ei ulatu alati kõiki seaduserikku-
 misi jälgima, pealegi kui töökaitse ins-
 pektiiooni ülesanded selle väikesearvu-
 lise koosseisu juures kipuvad puht-füü-
 siliselt üle jõu minema. Sellega pole
 tahetud sugugi ütelda, et meie peaksime
 oma tööstuslike käitiste tööliskonna
 asutuste seaduse nurka heitma ja Nor-
 ra eeskujul siirduma vabale kokkulep-
 pele. Ei. Meie oludes, kus tööliskond
 on alles ametiühinguliselt nõrgalt orga-
 niseeritud, vajatakse tööliste õiguste
 kindlustamist seadusandlikul teel ja ka
 sanktsioneerivaid paragraafe tööliste
 kaitseks. Usaldusmehe immuunsus on
 ka seal kindlustatud ses mõttes, et te-
 da ei saa üldse mõjuva põhjuseta val-
 landada, talle peab 4 nädalat ette öelda-
 dama ja vallandamise üle nõu peetama
 teiste usaldusmeestega. Norras on
 „mõjuvatel põhjustel vallandamisel“
 veidi teine maik juures kui meil. Usal-
 dusmehe ülesanded lepingu põhjal on
 umbes samad mis meil käitisvanemal,
 kuid erilisel on kriipsutatud alla kol-
 lektiivlepingu määruste täitmise järele-
 valvet. Sisekorra määruste arutamisel,
 vallandamistel ja teistel selletaolistel
 juhtudel esinevad norra usaldusmehed,
 toetudes oma lepingule, kindlalt ja töö-
 andjad on kohustatud usaldusmeeste ar-
 vami arvestama.

Kui käitises tekib töötüli kollektiiv-
 lepingu rikkumise või muul põhjusel,
 siis tööandja peab esiteks nõu usaldus-
 mehega ja kui siis ei saavutata kokku-
 lepet, nimetavad tööandjad ja ameti-
 ühing oma täisvolilised esindajad töötüli
 arutamiseks. Kui ka need ei saavuta
 kokkulepet, siis arutavad asja tööand-
 jate ja ametiühingute keskliidu või vas-
 tava ala liidu ja tööandjate esindajad.
 Kui käitises organiseeritakse või võe-
 takse juure töölisi, siis katsutakse neid
 saada mõlema poole poolt maksva kol-
 lektiivlepingu alla eelnimetatud läbi-
 rääkimiste süsteemi teel. Samas le-
 pingus kohustuvad ka tööandjad andma
 tööliste, kes töölt lahkuvad, tunnistu-
 sed, kus on märgitud ainult nimi, sündi-
 misaeg, millal algas ja lõpetas käitises
 töö (töö lõpetamise põhjust ei tohi
 ühelgi tingimusel tunnistusele märkida,
 ka siis mitte, kui töölistele on üles öel-
 dud; see korraldus on selleks, et töötun-
 nistusest ei kujuneks mingit atestat-
 sioonilehte), eriala, palgasuurus ja and-

med viimase puhkuse või puhkusele
 vastava tasu kohta. Tööliste ülesütle-
 miseks on 14 päeva.

Huvitavad on määrused kollektiivle-
 pingu vastuvõtmiseks tööliste poolt.
 Käitiste tööliste esitatakse lepingu
 kava ja hääletuse lepingu poolt või vastu
 toimetatakse salajaselt ning kirjalikult.
 Hääled korjatakse ametiühingu juha-
 tuse või hääletust korraldava komitee
 poolt, loetakse ja peetakse täpne pro-
 tokoll hääletamise tulemuste kohta.
 Hääletamise tulemused saadetakse vas-
 tavasse ametiühingusse ja neid ei aval-
 data enne kui vastavad organisatsioonid
 on oma otsuse teinud. Hääletamis-
 sedelgi võiakse tarbekorral saata liidu
 juhatusesse ja see omakorda informeerib
 osakondi üldisest hääletamise tulemuste
 käigust.

Õigus kollektiivlepingu üle hääletada
 on kõigil organiseeritud töölistel käitises,
 kes on puudutatud lepingust. Sellastel
 tööaladel aga, kus töökohti sageli va-
 hetatakse, nagu transport, ehitus,
 maa-, metsatööd jne., on õigus hääle-
 tamisest osavõtuks kõigil organiseeri-
 tud töölistel, hoolimata sellest, kas töö-
 tüli just antud momendil iga sel alal
 töötava tööliste käitist puudutab. Kui
 hääletusel on üldine tariif, siis on
 kõigil puudutatud ala ametiühingute
 liikmel hääletamisest osavõtu õigus.

Kõigil hääleõiguslikel ametiühingulasil
 on ka hääletamisest osavõtu
 kohustus. Kui esimesel hääletusel
 ei saavutata tarvilist arvu häälteena-
 must, korraldatakse teine hääletus. Uus
 hääletus haarab kõiki asjaosalisi ameti-
 ühinguid ja nende liikmeid. Vahetus-
 tega käitistes korraldatakse hääletus
 sellaselt, et kõigil töölistel oleks võimalik
 hääletusest osa võtta. Kes hääletuse
 puhul mõjuvate põhjusteta hääletami-
 sest osa ei võta, kaotab töötüli puhul
 õigused ametiühingust toetuse saa-
 miseks.

Tülid liikmete ja osakondade juha-
 tuse vahel lahendab vastava ala liidu
 juhatus. Sellased määrused maksavad
 kõigi Norra Ametiühingute Keskliidu-
 ga liitunud ametiühingute kohta. Töö-
 andjaist hääletavad kollektiivlepingu
 vastuvõtmise poolt või vastu peamiselt
 need tööandjad, kes on otseselt puudu-
 tatud lepingust. Lepingu tagasilükka-

mise puhul peab olema vähimalt pool hääleõiguslikest tööandjast lepingu vastu. Tööandjate kohta on veel erilised määrused samas lepingus, mida pole tarbekohane siinkohal käsitleda. Lepingu lõpposas määratakse kindlaks lähim kord sümpaati-aktsioonidega ühinemise kohta, nagu sümpaatiastreik, blokaad, boikott, lokaut. Märkimist väärib asjaolu, et põhimõtteliselt on lepitud kokku selles, et mõlemad pooled tunnustavad vastastikku sümpaati-aktsiooni õigust. Sümpaati-aktsioonide kord on lähemalt määratud ja läbirääkimised sümpaati-aktsioonideks peavad poolte vahel algama vähimalt 4 päeva varem. See leping tööandjate ja tööliste vahel on sõlmitud

kuni 1939. aastani. See leping on nagu mingi üldine määрус, millele alluvad mõlemad pooled, ja kõik kollektiivlepingud, mis Norras sõlmitakse Norra Ametiühingute Keskliitu kuuluvate ametiühingute ja Norra Tööandjate Liitu kuuluvate tööandjate vahel, peavad sissejuhatavas osas sisaldama eelkirjeldatud lepingu.

Meie ametiühingulasil jääb ainult soovida, et me Eestis suudame Norra tööliste eeskujul oma ametiühingud teha niivõrd tugevaks, et me tööõiguses ei jää lootma ainult ametlikele paragraafidele, vaid oma organisatsioonilise mõjuga suudame kirjutada kollektiivlepinguisse sellased tingimused, mis töölistele on kõige enam vastuvõetavad.

Rahvusvahelise Töübüroo kirjastuslik tegevus 1935. a.

Aug. Gustavson.

Rahvusvahelise Töübüroo kõikjal tunnustatud suur tähtsus ja väärtus seisab tema sotsiaalküsimuste uurimustes ülemaailmses maastaabis. Kogutud andmed ja eriuurimused avaldatakse osalt trükis, kuna suurem osa jääb seisma büroo arhiividesse, sest rahalised ressursid ei võimalda kõiki trükis avaldada.

1935. a. Töübüroo oli sel alal siiski eriti produktiivne.

Kõnelemata perioodilistest väljaannetest, mis ilmuvad aastast-aastani (Nädalikirj — *Industrial and Labour Information*, kuukiri — *International Labour Review*, üle kahe kuu — *Industrial Safety Survey*, veerandaasta — *Bibliography of Industrial Hygiene* jne.), kirjastas Töübüroo läinud aastal kogu eriuurimusi mitmesuguste sotsiaalsete ja majanduslike küsimuste kohta, missugused igale sotsiaalküsimustega tegelevale isikule tohiksid olla eriti tarvilised ja huvitavad.

1935. a. ilmunud raamatuid mainime:

Problems of Vocational Guidance (Kutseõuande probleemid). 180 lk., hind 5 šillingit. Raamatus antakse ülevaade kutseõuande ajaloolisest arengust, korraldusest ja organisatsioonist, nõuandjate ettevalmistusest, nõuandes kasutatavatest meetodidest, erilaadilisest nõuandest ja töövahendusest jne.

Raamatus käsitletakse neamiselt Prantsuse, Saksas, Inglismaa, USA ja Hispaania nõuande korraldust.

Children and Young Persons under Labour Law (Lapsed ja noored inimesed tööõiguse all), 343 lk., hind 10 šillingit. 6 p.

Raamat sisaldab töökaitse seaduste analüüsi laste ja noorte inimeste töö suhtes. Raamatus on antud kõigi maade vastavate seaduste analüüs ja võrdlus. See raamat on tarviline

lisand 1932. a. ilmunud raamatule — *Women's Work under Labour Law* (Töökaitse seadused naiste töö alal).

Opium and Labour (Oopium ja töö), 67 lk., hind 2 šillingit.

Raamatus avaldatakse büroo poolt teostatud uurimuste tulemused oopiumi taryitamise kohta tööliste poolt Aasias.

Hours of Work in Postal Services (Tööaeg postiteenistuses), 95 lk., hind 3 šillingit.

Raamatus antakse ülevaade ülemaailmses ulatuses tööaja kestuse kohta posti, telefoni ja telegraafi alal.

Public Works Policy (Avalike tööde poliitika), 166 lk., hind 4 šillingit.

Selles raamatus käsitletakse avalike tööde osa tööpuuduse vastu võitlemises, antakse ülevaade avalike tööde korraldamise, finantseerimise, tööpalkade jne. kohta eri maades.

Three Sources of Unemployed (Kolm tööpuuduse põhjust), kirjutanud Wl. Woytinsky, 166 lk., hind 5 šillingit.

See raamat on tuntud majandusteadlase ja statistiku põhjalik uurimus tehnika edu, rahvastiku muudatuse ja majandusliku arengu mõju kohta tööpuuduse tekkimises.

The Rural Exodus in Czechoslovakia (Maa-rahva linna valgumine Tšehhoslovakkias), 170 lk., hind 5 šillingit.

1931. a. korraldas Rahvusvaheline Töübüroo koos rahvusvahelise põllumajanduse instituudiga uurimuse rahva maalt linna valgumise põhjuste üle Saksas (selle kohta ilmus 1934. a. raamat *The Rural Exodus in Germany*) ja 1932. a. — Tšehhoslovakkias. Mainitud raamatus on toodud selle uurimuse käigu kirjeldus ja tulemused.

Safety in Spray Painting (Julgeolu pritsiga värvimisel), 104 lk., hind 4 šillingit.

See raamat sisaldab praktilisi julgeolu selgitusi ja tervishoidlikke juhtnõore värvimistõdel.

The Migration of Workers (Töölise migratsioon), 205 lk., hind 6 šillingit.

Selles raamatus antakse põhjalik ülevaade ühelt maalt teise rännanud töölise olukorrast, töötingimustest, teenistuse leidmise võimalustest jne.

Erilist mainimist väärrib *I. L. O. Year-Book 1934—1935* (rahvusvahelise tööorganisatsiooni aastaraamat), mis koosneb kahest andest. I anne, 500 lk., sisaldab ülevaate tööorganisatsiooni tegevuse kohta ja pealeselle ülevaate kogu maailmast järgmiste küsimuste suhtes: 1) majandus, 2) töötingimused, 3) sotsiaalkindlustus, 4) palgad, 5) tööpuudus, töövahendus ja migratsioon, 6) töö-

liste elamistingimused, 7) töölise õiguslik olukord ja 8) mõnede töölade eriprobleemid. II anne sisaldab tööstatistikat ja on 252-leheküljeline. Mõlema raamatu hind on kokku 12 šillingit.

Lõpuks võib veel märkida direktori aruannet ja eriaruandeid konverentsi päevakorra iga punkti kohta, millest on tähtsaimad: aruanded-ülevaated töölise puhkeaja, noortöölise ja tööpuuduse, meremeeste puhkeaja ja meremeeste tööaja ning meeskondade arvulise koostuse kohta.

Kõik need ülevaated on eriraamatutena tellitavad.

Olgu märgitud, et kõik raamatud ja muud väljaanded ilmuvad nii inglise kui prantsuse keeles, enamuse neist aga ka saksa keeles.

Kinnitusnõukogu otsuseid.

Kinnitusnõukogu üldkoosolekult, 5. märtsil 1936. a.

Koos olid: juhataja teedeministeriumi peainspektor J. Ulk ja alates päevakorra punkti 8-ndast teedeministri abi K. Jürgenson; liikmed — direktor Joh. Sonin, tööinspektor Joh. Põllupüü; majandusministeriumi esindajad: E. Vendelin ja J. Michelson; põllutööministeriumi esindaja A. Ehrlich; tööandjate esindaja K. Reinmann; töölise esindajad L. Johanson, F. Kauks, N. Andersson, V. Luksepp, A. Linnomägi.

Koosolekule ei ilmunud kohtuministeriumi esindaja Joh. Reinhold, haridus- ja sotsiaalministeriumi esindaja dr. Mälton ja tööandjate esindaja K. Mauritz, kelledele otsused olid saadetud.

Viljandi Ühishaigekassa seletusepärimine 18. XII 1935. a. nr. 1012 TTS § 266 ettenähtud nõudmistele ja kaebuste esitamise tähtaja tõltemise asjus.

Kirjaga 18. XII 1935. a. nr. 1012 on Viljandi Ühishaigekassa pöördunud kinnitusnõukogu poole ja palunud seletust:

Missugusest ajast tuleb hakata arvama tööst, töö sead. § 266 ettenähtud ühe aastast nõudmistele ja kaebuste esitamise tähtaega haigusabirahade nõudmisel ja mis ajast ravikulude nõudmisel?

Näiteks arvatakse TTS § 419 mõttes tähtaeg vigasaanule vigasaamise päevast. Kas haigusabirahade kohtulikul nõudmisel tuleb tähtaega arvata esimesest haigestumise päevast või terveksunnistamise päevast alates? Samuti, kas haiglas raval olnule tuleb arvata see aastane tähtaeg ta esimesest haiguspäevast või aga haigla arve väljaandmise või ravi lõppemise päevast?

Kinnitusnõukogu, küsimuse arutanud, leidis, et haiguskindlustuse seaduses ei ole öeldud, mis ajast algab aastase tähtaja arvamine TTS § 266 mõttes, ja seepärast tuleb seda tähtaega arvata üldises korras haigekassa ko-

hustuste tekkimise momendist. See moment võib sattuda kokku, näiteks, haigekassaliikme või ta perekonnaliikme esimese haiguspäevaga, kuid niisama hästi ka mõne teise päevaga ta haiguseajast. Viimasel juhul muidugi siis, kui esimese jne. haiguspäeva suhtes on nõudmine aegunud.

Ülaltoodu põhjal ja käsitelles kinnitusnõukogu seadust ning kodukorda kinnitusnõukogu üldkoosolek

otsustas:

anda Viljandi Ühishaigekassale ülaltoodud seletuse.

*

Viljandi Ühishaigekassa seletusepärimine 29. I 1936. a. nr. 87 haigekassast väljaregistreeritud ja töölt lahkunud kassaliikmele arstiabi võimaldamise ja abiraha maksmise tähtaja kohta.

Kirjaga 29. I 1936. a. nr. 87 on Viljandi Ühishaigekassa pöördunud kinnitusnõukogu poole seletuste saamiseks, kas TTS § 280 p. 1 põhjal haigekassast vorm nr. 3 välja registreeritud ja töölt lahkunud isikule tuleb võimaldada arstiabi ja abiraha TTS § 301 p. 1 esimese järgi, s. o. kuni TTS § 279 tähtaja lõpuni, kui ta töölt ärajäämise ega ka järgmistel päevadel põlnud arstlikult haiguse pärast töövõimetuks tunnistatud ja haigusest haigekassale tentanud, või tuleb ta haigus arvata TTS § 301 p. 2 alla, kui hiljem, pärast töölt lahkumist, selgub, et lahkunud oli hiljem töövõimetust tingiv haigus algstaadiumis juba ka tööl olles, hoolimata sellest, et töölt ärajäämisel tööline ei olnud sama haiguse pärast veel töövõimetu, ja ühtlasi abiraha võimaldada TTS § 311 kohaselt?

Kinnitusnõukogu, küsimuse arutanud, leidis:

Tööstusliku töö seaduse § 260 järgi on õigustatud saama arstiabi ja vastaval korral ka abiraha kõik need töölised, kes on sõlminud isikliku töölepingu haiguskindlustuse alla kuuluva käitiseaga. Sama seaduse § 279 kohaselt

see õigus töölisil kustub alles kuu aega pärast nende lahkumist käitise teenistusest. Selle aja jooksul haiguskindlustuskohusliku käitise tööline on täisõiguslik kassaliige ja selle aja jooksul kõigi kassaliikmete haiguskindlustusõigused on ühtlased, piiramatud ja jaotamatud, tegemata vahet töölise soo ja vanuse pärast ning küsimata sellest, kas sel ajal tööline tõeliselt töötab või seisab käitise teenistuses tegevuseta, ja küsimata sellest, kas kassaliige haigestus enne või pärast töölt lahkumist, ning küsimata isegi sellest, kas kassaliige ise tahab või ei taha oma õigusi kasutada.

Eriti tuleb rõhutada antud juhul seda, et kassaliikme õiguste kasutamisel ei ole kuidagi mõotuandev see asjaolu, kas ta käitises lahkudes oli juba haige või ei olnud veel mitte. Töölt lahkumise moment on vaid tähtis kassaliikme õiguste ajalise kestuse määramiseks ning, teiseks, ka nende kassaliikmete erandlike haiguskindlustusõiguste ulatuse arvutamiseks, kes on haigestunud haigusse, mis toob kaasa töövõimekaotuse. Kui sellekohaselt tööline on kassaliikmeks olemise ajal haigestunud töövõimet kahjustavasse haigusse, siis tal on õigus kasutada oma kassaliikme õigusi veel rohkeimalt 26 nädalat, hoolimata sellest, et ta enam kassaliige ei olegi.

Nagu nähtub Viljandi Ühishaigekassa seletusepärimises sisalduvaist faktilisist andmeist, on seal käesoleval juhul tegemist kassaliikme-ga, kelle haigus on konstateeritud koguni enne töölt lahkumist. Järelikult ei jää siin mingit kahtlust selles, et kassaliikmel on võimalus kasutada oma haiguskindlustusõigusi TTS-e §§ 301 ja 311 korras ja ajal, juhul, kui ta haigus tingib töövõimetuse. Tuleb aga ühtlasi rõhutada, et see õigus oleks kassaliikmel olnud isegi siis, kui ta haigus oleks määratud kindlaks alles pärast töölt lahkumist. Kinnituspõhikogu omaaegne (1923. a. 18. mai) seletus, milles kassaliikmete õigused liigitatakse vastavalt sellele, kas nad lahkuvad töölt terveina või haigeina, on otseses vastuolus TTS-e eesolevatel paragraafidega, mis pärast see seletus kui seadusega vastuolus seisev tuleb tühistada.

Ülaltoodu põhjal ja käsitades kinnituspõhikogu seadust ning kodukorda kinnituskogu üldkoosolek

otsustas:

- 1) tühistada kinnituspõhikogu üldkoosoleku 1923. a. 18. mai otsuse, mis on antud tööst. töö seaduse (haiguskindlustusseaduse) § 279 käsitamiseks;
- 2) seletada, et kassaliikme õiguste kasutamisel ei ole kuidagi mõotuandev see asjaolu, kas ta käitises lahkudes oli juba haige või ei olnud veel mitte. Töölt lahkumise moment on vaid tähtis kassaliikme õiguste ajalise kestuse määramiseks ning, teiseks, ka nende kassaliikmete erandlike haiguskindlustusõiguste ulatuse arvutamiseks, kes on haigestunud haigusse, mis toob kaasa töövõimekaotuse. Kui sellekohaselt tööline on kassaliikmeks olemise ajal haigestunud

töövõimet kahjustavasse haigusse, siis tal on õigus kasutada oma kassaliikme õigusi veel rohkeimalt 26 nädalat, hoolimata sellest, et ta enam kassaliige ei olegi;

- 3) seletada Viljandi Ühishaigekassale, et seletusepärimises toodud juhul tuleb haigestunule võimaldada kõiki sammeid tööst. töö seaduse §§ 301 ja 311 korras ja ajal, kui haigusest on tingitud töövõimetus.

Viljandi Ühishaigekassa 10. XII 1935. a. nr. 990 ja Valga maavalitsuse 12. II 1936. a. nr. 247 seletusepärimised haigekassa kohustuste kohta esimese abi tarvete andmise asjus.

Viljandi Ühishaigekassa ja Valga maavalitsus on pöördunud kinnituspõhikogu poole ja palunud seletust:

- 1) Kas TTS § 304 põhjal ravimise enese kätte võtnud haigekassa on kohustatud võimaldama ilma arstitähega kassaliikmele käitise valdaja kaudu esimese abi tarvete andmist ette, s. t. varustama üksikuid käitisi ja käitise eraldi olevaid osi esimese abi tarvetega TTS § 300 p. 1 mõttes.
- 2) Kui haigekassa pole kohustatud esimese abi tarbeid andma ettevõtte valdajale, kuidas peab haigekassa korraldama esimese abi andmist töökohtades, mis asuvad kaugel arsti asukohtadest.
- 3) Kui haigekassad on kohustatud nõudmisel käitistesse seadma koduapteeki esimese abi andmiseks, siis missuguste rohtudega ja sidemetega ning missugusel määral nad on kohustatud neid varustama ning kes võib nende tarvete täiendamist haigekassalt nõuda.
- 4) Kas käitise valdaja on kohustatud mõnesuguse seaduse või määruse järgi pidama käitises oma arvel esimese abi tarbeid, nagu jooti, nuuskpiiritust, sidemeid jne.

Kinnituspõhikogu üldkoosolek, küsimused arutanud, leidis, et haigekassa, kes on võtnud haigekassa liikmele arstiabi andmise täiel määral enda peale, on kohustatud haigekassa liikmele andma seda abi järgmiselt: 1) esimest abi äkilise haigestumise ja õnnetusjuhtumi puhul; 2) ambulatoorset ravi; 3) sünnitusabi ja 4) haigemajas ravimist ühes haige täielise ülalpidamisega. Ühes arstiabiga antakse ka maksuta rohete, sidematerjaale ja muid vajalisi ravivahendeid (TTS § 300). Kuidas haigekassa seda teeb, see on haigekassa enda asi, kas ta selleks peab igal töökohtal või tööstuslikus käitises vastava inimese, kelle korralduses on kõik vajalikud arstid ja muud esmaabivahendid, või lepib ta selleks kokku tööstusliku käitise pidajaga, andes viimase korraldusse vastavad arstid ja esmaabivahendid, kuid igal tingimusel, kui tekib vajadus esmaabi andmiseks, peavad olema haigekassa kulul kohapeal käitises saada kõik esmaabivahendid. Et haigekassa oleks just kohustatud arstid ja muud esmaabivahendid and-

ma kätise pidaja korraldusse, seda seadus ette ei näe.

Missugusel määral ja missuguseid arstimeid ja muid esmaabivahendeid haigekassa kätisse peab muretsema ja kuidas neid kohapeal käsitada, selle määrab kindlaks haigekassa arst.

Igal juhul kätise valdaja neis kätistes, kus arstiabiandmine on täiel määral haigekas-

sa hooleks, ei ole kohustatud omal kulul muretsema mingisuguseid ravimeid.

Ülaltoodu põhjal ja käsitades kinnituspõhise seadust ning kodukorda kinnituspõhise üldkoosolek otsustas anda Viljandi ühishaigekassale ja Valga maavalitsusele ülaltoodud seletuse.

(Järgneb.)

Gaasikujulise kloori mitmesuguste kontsentratsioonide toime.

Kloori hulk milligrammides ühes liitris õhus	Toime objekt	Kloori kontsentratsiooni toime	Autor
10,0	Inimene	Tingimata surmav	Lindemann
10,0 ja enam	Koer	Surmav	Lindemann
6,0—10,0	Loom	Toime 30 minutit. Surm 24 tunni jooksul	Lindemann
3,0—10,0	Koer	Toime 30 minuti jooksul, surm	Aksenov, Haller
5,0	Forell	Vaba kloor vees, surm mõne minuti jooksul	Weigelt
3,0	Inimene	Surm 30 minuti pärast	Mayer
2,5	Kass	Surmab kiiresti või vigastab raskesti	Lehmann
2,5	Loom	Toime 30 minutit, surm	Lindemann
2,0	Merisiga	Toime 30 minutit — surm 48 tunni jooksul	Lindemann, Haller
1,7—4,8	Kass	Toime 30 minutit, surm 1—3 ööpäeva jooksul	Tšugajev
0,96	Inimene	Õhk muutub hingamiseks võimatuks	Lindemann
0,48	Inimene	Ülemiste hingamisteede ärritus	Lindemann
0,3	Inimene	Kolme minuti pärast kurgu ärritus	Tšilikin ja Nabokov
0,25	Inimene ja loom	Toime 30 minutit, surm	Mayer
0,15	Inimene	Haigestumine	Lindemann,
0,15	Inimene	1 minuti pärast väljakannatamatu	Mayer
0,15—0,1	Inimene ja kass	Pärast 1/2—1 tundi surmav või väga hädaohtlik	Lehmann
üle 0,03	Inimene	Elukardetav, mõne tunni pärast kurguhaigus ja verejooks kopsus	Lehmann
0,02	Inimene	Kerge kurguärritus	Tšilikin ja Nabokov
0,2	Kodujänes	Tunni jooksul üldise mõjuta	Tšilikin ja Nabokov
0,016	Kodujänes, merisiga, tuvi	Hingates kuu aega iga päev 5—7 tundi: kaalu, erütrotsiidi, hemoglobiini vähenemine, nakkushaigustele vastupanu vähenemine	Ronzani
0,015	Inimene	Tund aega hingates kahjuta	Tšilikin ja Nabokov
0,01	Inimene	Tuntakse kloori lõhna järgi	Lindemann
0,01	Kass	1/2—1 tunni jooksul ei tekita tõsiseid vigastusi, tugevad katarrid	Lehmann
0,003—0,006	Inimene, kass	6 tunni jooksul ei tekita tõsiseid sümptome, silmade, nina, kurgu, suu ilanaha ärritus ja sülje tekkimine	Lehmann, Lindemann
0,006	Kodujänes, merisiga	Kuu jooksul iga päev 5—7 tundi; ülemmäär, mida loom kannatab veata	Ronzani
0,005	Kass	Kuu jooksul kannab veata	Lehmann, Ronzani
0,003	Inimene, kass	Ärritav mõju, kõha, pole hädaohtlik	Lehmann, Lindemann, Mayer
0,001—0,002	Inimene	Tingimisi lubatav kontsentratsioon	Moskva töökaitse instituit

Sotsiaalkindlustus.

Puuduliku seaduse tõttu kaotas pensioni. Hiljuti leidis aset kohtuprotsess, kus Haljala vallas elav tööline Ada Freiberg esines sama valla Vanamõisa asundustalu omaniku Hans Breverni vastu pensioni nõudmisega. Freiberg viibis Breverni juures viljapeksmisel, kus tal jalg sattu masina trumliisse ja rebiti pealt-poolt põlve maha. Saadud vigastuste tagajärjel kaotas F. 75% töövõudu, jäädes seega peaaegu töövõimetuks. Kohtus tehti kindlaks, et Freiberg oli samal ajal samas vallas elava Aleksander Nauri palgaline tööline ja viimase poolt saadetud Breverni juure tööle, mille pärast ka kohus Freibergi nõudmise Breverni vastu tagasi lükkas, mõistes temalt välja 181,50 krooni kohtukulud Breverni kasuks. Kui nüüd F-il ei lähe korda ka Naurilt midagi saada, siis jääb F-il järele vaid pöörduda valdavalitsuse poole, et ta võetaks valla hoolaluseks.

„Virumaa Teataja“.

— Vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise küsimust käsitles Narva Kalevivabriku tööliste üldkoosolekul 11. märtsil käitisevanemate nõukogu esimees A. M a u r e r.

Samal koosolekul märgiti, et vabriku poolt korraldatav arstiabi on puudulik, samuti jätvat haigla kord soovida.

— Lastesõimede, lasteaegade, noorte laagrite jaoks ning rasedate ja sünnitajate abistamiseks on tänava N.-Vene eelarves 1 miljard 50 miljonit rbl., see on poolteist korda enam kui mullu.

— Haiguskindlustus Indias. Seni puudus Indias haiguskindlustus. Nüüd on asutud selle teostamisele.

Indias on peale muu ka suured tekstiilvabrikud, kus kasutatakse eriti noorte töövõudu.

Töökaitse.

— Tekstiiltöölise tööolud. Tekstiiltööstus näitab Eestis tõusu. Ettevõtete ja tööliste arv ühes toodanguga suureneb. Tekstiiltööstus, millest suurem osa on Kreenbalti trusti käes, kasutab ka haruldaselt suuri tollisoodustusi. Ta teenimisvõimalused on suured. Seejuures on aga just tekstiiltööstuses Eestis väiksemad palgad kui teistel tööaladel.

1. jaan. 1935. a. oli tekstiilettevõteteid: suurtööstuslikke 38, kokku 3805 mees- ja 5977 naistööliselega, kesktööstuslikke (5—19 töötajaga) 41, kokku 306 mees- ja 151 naistööliselega.

1. juuliks 1935. a. oli tekstiilettevõteteid: suurtööstuslikke 43, kokku 4103 mees- ja 6673 naistööliselega; kesktööstuslikke 45, kokku 235 mees- ja 177 naistööliselega.

Puuviilavabrikuis on toodang ja tasuvus tõusnud, tööliste palgad aga mitte. Statistika ei anna tööstuse palgaoludest selget pilti, kuna keskmise arvestamise võetakse arvesse ka puuviilavabrikute juures asuvate kõrvaltööhäruude, näiteks lukusepa-töötubade tööliste, siis poolmeistrite, meistrite, üldse tehnilise personaali palgad, mis on palju kõrgemad. Kui näiteks 1934. a. näidati statistikas tekstiiltööstuses tunnitasu 24,7, siis tegelikult on see palju väiksem.

Elukallidus on aastatega tõusnud. Korter-, küttematerjaali- ja leivahinnale on järkjärgult hinda lisatud.

Töölise elutingimused muutuvad kitsamaks. Seepärast on täiesti arusaadav, kui ka tekstiiltöölise keskel on alanud palgavõitluse liikumine. Selleks sunnib lõpuks töölised majanduslik kitsikus.

Sindis on Kreenbalti vabriku töölistel juba pikem streik sel põhjusel, et tubli tööline vallandati põhjuseta. Tööline T. tegi kaheksa tundi tööd. Siis taheti, et ta tehku veel üle-

tunnitööd. Tööline keeldus, kuna ta tundis end haigena. Ka teisel päeval puudus ta haigena. Kui ta siis tööle tuli — oli tema asemele võetud uus tööline. Vallandati tööline, kes juba 17 aastat oli töötanud — hea töölisena. Ta asemele paigutati tööline, kes oli nõrgem. T. tegi head tööd, mis avaldas mõju ka teiste tööliste tükitöö tasule, kuna tema käte läbi tulnud lõngad olid nii hästi valmistatud, et võimaldasid teistele töölistele, kes töötasid tükitöö alusel, paremat teenistust, kuna uue töölisega neil töötunde enam kulub.

Töölised ei tahtnud lubada, et nende õiguslikku olukorda rikutakse, majanduslikku olukorda aga tunduvalt halvendatakse, seepärast nõudsid nad T. tööle tagasivõtmist.

Kui seda ei täidetud, kuulutati streik välja. Kuigi tööliste nõudmine kuulub majanduslike hulka ja võiks tulla töötulide lahendamise komisjonis arutusele, ei antud seda siiski komisjoni kätte. Töölised algasid streiki.

Kahtlemata on vabriku valitsuse teguviis ebaõige: esiteks ei ole tal mingit õigust nõuda tööliselt ületunde, see on, välja arvatud teatud juhud, vabatahtlik asi. Pealegi oli tööline haige. Vabriku valitsused aga vallandavad isegi neid töölisi, kes mõni päev on haiged, kuigi nad on töötanud vabrikus kümnekond ja enam aastaid.

Ka tuleks käesoleval juhul vabriku valitsusel arvestada ka tööliste majanduslike huve, mis on sõltuvad ka sellest, kas töötab T. oma kohal edasi või asendab teda keegi teine, kel pole tema oskust ja võimeid.

— Sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna koosseis on järgmine: keskasutus — direktor, vanem tööinspektor, sotsiaalkindlustuse inspektor, 2 assistenti, sekretär, abisekretär ja asjaajaja. Tööinspektsiooni jaoskonnad: Tallinnas 3 inspekto-

rit, 1 vanem abi, 3 abi ja 1 sekretär. Väljaspool Tallinna: 4 inspektorit, 3 abi ja 1 sekretär.

Sadamatöölise keskmine päevapalk. Nagu teada, määrati Tallinna sadamatöölise keskmiseks päevapalgaks Kr. 2.70. Vastava otsuse tegi kinnitusamet dekreedil alusel, mis pandi maksma detsembris 1935. a. Ehitustöölisele määrati 3 krooni päevas.

Seda kindlaksmääramist nõudis kõige rohkem Eesti Töölise Kinnitusühisus. Juba ammu tagasi oli sealpoolsetest ringkondadest nõutud 3-kroonilise päevapalga kindlaksmääramist, mille alusel kinnitusühisus saaks abiraha maksa $\frac{2}{3}$ suuruses, s. o. 2 krooni. Nüüd on neile tulnud veel enam vastu ja kinnitusühisus võib maksa kr. 1.80, mida ta ka praegu juba teostab.

Sadamatöölised teenivad päevas keskmiselt 4—5 krooni ja rohkemgi. Kust võeti need andmed, mille järgi nende keskmiseks päevapalgaks määrati 2 kr. 70 s., ei tea.

Sadamaolude tundjale on teada, et sadamatöölised teenivad endale lisaks päevadel, mil nad sadamas ei viibi, ka mujal raha. Nii paljud teevad linnatöid, majade juures või mõnel muul alal.

Meil on sadamas ka neid, kes aasta läbi teevad tööd, saades 5—6 krooni päevas. Neile aga määras kinnitusamet keskmiseks päeva-

palgaks 2 kr. 70 s. ja kinnitusühisus maksab õnnetuse korral abiraha sellest $\frac{2}{3}$, s. o. 180 s.

Nagu näeme, ei vasta kinnitusameti keskmine tõelisele keskmisele. Kahjuks võtsid selle otsuse tegemisest osa ka nii-nimetatud tööliste esindajad, keda oli saatnud Tallinna Ühine Haigekassa.

Kr. 2.70 keskmise päevapalgana ei ole millegagi põhjendatud. —ch.

— Ületundide eest saamata tasu võib nõuda ka tagantjärele, ka siis, kui harilik tasu on välja maksetud. Nõude tähtaega seaduses ei ole. Balti Eraseaduse järgi aegub nõudmine 10 aasta pärast.

— **Palgalist puhkust** on kohustatud andma iga tööstusliku käitise valdaja oma tööliste, kes vähimalt ühe aasta katkestamatult tema käitises on töötanud. Puhkust tuleb anda iga aasta vähimalt seitse päeva järgemööda. Töölise töö loetakse katkestamatult kestnuks ka neil juhtumel, kui tööline on haiguse tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel töölt puudunud või kui ta on tööpuuduse või mõnel teisel põhjusel tekkinud tööseisaku või tööliste arvu vähendamise tõttu vallandatud, aga kolme kuu jooksul pärast vallandamist uuesti tööle võetud.

Palgalise puhkuse andmise kohustus on tööstuslikul käitisel, mis töötab vähimalt viie töölisega.

Tervishoid.

— **Aborte Tallinnas** tehti linna statistika järgi: 1934. a. 1146, neist haiglais 779, ambulatooriumides 141 ja anstide erapraktikas 226. 1933. a. oli aborte 1353, 1932. a. 1288, 1931. a. 1220, 1926. a. 911, 1919. a. 864.

— **Pelgulinna randa**, supluskoha lähedusse, jooksevad linna raiskveed. Oleks küll soovitav, kui tervishoiuasutused laseksid teha analüüsi Pelgulinna suplusveest.

— **Rasedaile emadele kodud.** „Eesti Laste-

kaitse“ kavatses ellu kutsuda rasedate emade kodud. Neis kodudes võiksid viibida rasedad juba mõni kuu enne sünnitamist, sünnitamise ajal ja pärast sünnitamist.

Säärane kord on väga tarviline neile, kel puudub sobiv kodu.

— **Aborditegemise eest mõisteti 3 aastaks vanglasse Varangu vallas elutsev 48-a. Alaine Veriin.** Agnes Vosbert, kellele abort tehti, sai veremürgituse ja suri.

Lastekaitse.

— **Eestlane on mittelapsearmastaja rahvas** — kirjutab „Eesti Naine“ (nr. 1 — 1936. a.). Selle pealkirja all kirjutab Helmi Jansen, ühe ränduri ütluse alusel, et „meil on munder ja laps kaks ühendamatut asja“. Ta toob eeskujulikke näiteid mujalt, „kuidas isad käivad oma lastega, neid käevangus kandes otsekui kassipoegi, alati aga õrnima hellusega“. Ohvitser lapsega, isegi vanakris lapsega, või üks käel, teine käekõrval, ei ole Itaalias mingi haruldus.“

Edasi märgitakse, kui vähe hoolitsetakse Eestis koolimajadegi koduse ja mugavuse eest. „Meie külakoolimajad on niivõrd puu-

dulikud valgustusest, puhtusest ja ilult, et neis areneda ei saa ei esteetiline meel ega ka sõbralikkus.“ Väga paljud on ehitatud hooletult. Ka perekondades ei hoolitseta küllalt laste eest. „Laps ei ole meil mitte olevus, kelle ehitusteid meie arvostame ja kelle heaks me valmis oleksime kandma ohvreid.“

H. Jansen puudutab ka seda kurba tõsiasja, et Viljandi linnapea, kes ise juhatas tervise kongressi, kus tegeldi ka laste- ja emadekaitse küsimusega, tegi korralduse, et linna haigla teenistusest vabastataks keegi naispöetaja, kes sai emaks. „Linnapea leidis,

et abielus olev naine ja laste ema ei sobi pöetaja ametisse," kirjutab H. Jansen.

Kui Viljandis korraldati seltskondlik kohus vanapoiste ja lasteta abielupaaride üle, esines sama linnapea süüdistajana. Tõutervise kongressil hurjutas sama linnapea Viljandimaa vanapoistest taluperemehi.

H. Jansen märgib ka, kuidas ühe suurema linna haridusosakonnas on vastatud kohasoo-vijaile naisõpetajaile, et „prouasid me nii väga ei soovi, neil juhtub ikka aegajalt midagi“.

Teenistusse palkamisel eelistatakse lasteta olekut.

Haigekassade tegevusest.

VILJANDI ÜHISHAIGEKASSA TEGEVUSEST.

Viljandi ühishaigekassa pidas oma 1. korralise aastapeakoosoleku pühapäeval, 15. märtsil 1936. a., Viljandis Jakobsoni tän. 25, linna 3. algkooli ruumides, kell 10.30. Koos oli 63 volinikust 53.

Koosoleku juhatajaks valiti ühel häälel Aug. Paal, abiks vol. Th. Jürgenson, protokollijaks vol. L. Tammaru ja abiks kassametnik E. Luts. Aru andis kassa asjaajaja Paul Paal.

Häälteleugejaks ja protokollile allakirjutajaks valiti: J. Koort, J. Männigo ja G. Mihkelson.

Arutati 3 sissetulnud palvet. Esimene palve, mis oli esitatud Pauline Lauri poolt (võtta tema poja haigla ravikuludest 50% haigekassa kanda), jäeti rahuldamata, kuna Leonhard Laur ei olnud haiglasse paigutatud ravi otstarbel, vaid kui nakkushaige isoleerimise otstarbel. Haigekassa arvates on nakkushaigete eraldamine linna tervishoiu-osak. ülesanne, milleks osak. saab ka vastavald summased riigilt.

A.-s. Viljandi Linavabriku töölise Johanna Muru palve, võtta tema ema matmiskulud kassa poolt ettenähtud suuruses haigekassa kanda, hoolimata sellest, et see ei olnud kassas perekonnaliikmena ettenähtud tähtaega registreeritud ja puudu jäi 3 päeva, otsustati juhatuse ettepanekul rahuldada.

Kolmas palve, mis oli esitatud kassaliikme M. Asu poolt, et temale tasutaks haigusabi-rahaga kogu haigusaja eest, olgugi et ta oli riik-kunud haigusest teatamise korda, mis haigekassas on maksev, jäeti tagajärjeta.

Kolmanda päevakorrapunkti all kinnitati ja võeti vastu haigekassa tegevuse ja rahaliste läbikäikude aruanne 1935. a. kohta esitatud kujul.

Järgmisena täiendati vastavalt kinnitus-umeti nõudele kassa 1936. a. eelarve ravi-kapitali osa ettekujundatavate tulude osas (hinnaalandused jne.) kr. 2500.— võmra.

Viienda päevakorrapunkti all valiti haigekassale juhatuse ja revisjonikomisjon vastavalt muudetud põhikirjale 2 aastaks. Samuti valiti neile asemikud. Juhatusse valiti 5 liiget: Aug. Paal, Th. Jürgenson, L. Tammaru, Aug. Lepik ja J. Türk. Sellega on Viljandi ühishaigekassa volinike kogu näidanud usaldust oma vana juhatuse vastu ning selle valinud terves koosseisus tagasi ab-soluutse häälteenamusega. Enne valimisi avaldati vanale juhatusele volikogu poolt tänu kassa korraliku ja eeskujuliku juhtimise eest,

mille läbi kassa majanduslik külg on tugev-nenud.

Juhatuse liikmete asemikeks valiti: J. Koort, J. Saksakulm, G. Mihkelson, A. Siitam ja L. Rannik.

Revisjonikomisjoni valiti vol. A. Kukk (vana), A. Unt ja A. Käik (uued). Neile ase-mikeks jäävad J. Savits, O. Kullenkupp ja A. Leemet.

Kaaluti kinnitusumeti ettepanekul Põltsamaa haigekassaga liitumise küsimust. Volinike kogu asus selles küsimuses erapooletule seisukohale, s. t. ei ta-hetud oma otsusega kaudselt mõju avaldada liitumiseks, kuid kui liitumist kõrgemalt poolt soovitakse, siis ei ole ka Viljandi ühishaigekassal selle vastu midagi.

Kinnitati 6 ettevõtet haigekassa koosseisu, alates 1. veebr. s. a.

Kaaluti haigekassale maja ost-mise küsimust. Aruandjad ja sõnavõ-tud ära kuulatud, jädi eelmise volikogu sei-sukohale, s. t., et kinnisvara tuleks muretseda. Selleks jäeti juhatusele vabad käed tegutse-miseks ning valiti juhatusele ja rev.-komisjoni-le veel abiks neljaliikmeline asjatundjate kom-misjon, koosseisus: J. Murd, G. Oidermann, H. Raudsepp ja G. Lumeru. Peale nende tu-leks maja ostu ja objekti väärtuse kindlaks-määrajaiks kutsuda tarvidusel mõni inseneri-dest või arhitektidest. Kui kõik eeltööd ja kalkulasioonid nende poolt on tehtud, siis esitada kavad peakoosolekule lõplikuks ostu või ehitamise otsustamiseks.

Otsustati saata riigivanemale tervitustele-gramm.

Narva Kalevivabriku haigekassa volinike peakoosolek

oli 26. märtsil 1936. a. Koos oli 20 volinikku.

Juhatajaks valiti A. Maurer.

1935. a. aruanne kinnitati ühel häälel.

Revisjonikomisjoni liikmeiks valiti: 1) Konstantin Anton — 19 häällega, 2) Wil-helm Ambos — 16 häällega ja 3) Elmar Puu-tükk — 13 häällega.

Suvekoloonia avamise küsimus 1936. aastal: Otsustati ühel häälel endiste aastate eeskujul avada Narva-Jõesuus suvekoloonia 15 kohaga: osanikele 10 ja perekonnaliikmeile 5 kohaga, tingimusega, et saadetakse 5 vahetust, alates 1. juunist kuni 15. augustini 1936. a. Koloonia juhataja, söögikeetja ja teenija pal-gad jätta endisteks (1935. a. tingimused), sa-muti juhatuse liikmete tasud kontrollimiste puhul.

Maksulisi lapsi võimaluse korral, kuni 15 aastani kaasaarvatult, vastu võtta 75 sendiga ööpäeva eest.

Volitada juhatust rentima vastavad ruumid koloonia jaoks ja tegutseda eelarve piirides.

Mitmesugused küsimused: Tehti teatavaks, et dr. Kress ei ilmu määratud ajaks, 3—5, haigete vastuvõtmisele, mispärast tööliste seas on õigustatud nurinat; dr. Pükoffi kohta teatati, et ta ei võta vastuvõtmistumil lapsi ravimiseks, millest otsustati vabriku valitsusele teatada ja ühtlasi paluda dr. Kressi vastuvõtmist, praegusel erakordsel haigestumiste ajal, võimaldada kaaks korda nädalas.

— Narva Kalevivabriku haigekassa tegevusest. Aasta jooksul oli keskmiselt kassaliikmeid 664 ja perekonnaliikmeid 432, kokku 1096 inimest. Abiraha anti osanikele ühes suvekolooniaga kr. 11.386,46 ehk 60,91%, perekonnaliikmeile kr. 6.671,49 ehk 35,68% sissemaksudest ja juuremaksudest. Abiraha suurus oli 2/3 palgast: meestele 1 kr. 57 s.; naistele 1 kr. 33 s. ja sünnitajale terve palk 2 kr. 27 s. päevas.

Haigestumisi oli 397 juhtumit: 208 meest, 3250 kaotsiläinud tööpäevaga ja 189 naist 3020 kaotsiläinud tööpäevaga. Pealeselle oli 7 sünnitajat 214 kaotsiläinud tööpäevaga.

Kaotsiläinud tööpäevade keskmine kestus oli: meestel 15,67; naistel 15,98 ja sünnitajail 30,57.

Narva-Jõesuus, Kesk tän. 26, oli oma suvekoloonia, mis töötas 1. juunist kuni 15. augustini. Kolooniat kasutas 50 osanikku ja 25 perekonnaliiget, kokku 1105 päeva. Toitluskulud olid päevas 60,6 senti, üldkuludega kokku arvatult läks koloonias viibija päev maksuma 60,6 + 72,9 = 1 kr. 33,5 senti.

Surmajuhumiteid oli: osanike seas 12 meest ja 3 naist ja perekonnaliikmete seas 9 täiskasvanut ja 2 last.

Tulusid oli 1935. a. 19.935 kr. 44 s., sellest läks abirahaks osanikele 10.366 kr. 34 s., suvekolooniale — 1.545 kr. 66 s., perekondade toetamiseks 6.145 kr. 95 s., valitsemise kuludeks jne. — 634 kr. 63 s. ja tagavarakapitali 1.242 kr. 86 s.

Tagavarakapitali oli 31. det. 1935. a. 13.923 kr. 89 senti, pealeselle kinnisvara-fondis 4000 kr.

— Narva Linaketramise Manufaktuuri haigekassa peakoosolek oli 24. märtsil. Juhatas A. Müürisepp. 1934. a. tegevuskapitali sissetulek oli 29.399 kr. 66 s. ja väljaminek 25.909 kr. 46 s. Tagavarakapitali makseti 5%, 1437 kr. 75 s., vallasvara amortisatsioonikapitali 488 kr. 71 s. Tegevuskapitali ülejääk oli 1563 kr. 74 s.

Perekonnaliikmete abistamiseks kulutati 9147 kr. 57 s.

Aruanne kinnitati ja eelarve võeti vastu 26.000 kr. suuruses.

Abistamisnormid võeti vastu.

Otsustati avada Narva-Jõesuus endiste aastate eeskujul laste suvekoloonia. Selleks lubati 2200 kr. Juhatas peab leidma vastavad ruumid, kuhu mahuks 40 last.

Möödunud aastal saadeti kolm perekonnaliiget Seli kopsuhaigete sanatooriumi, makstes

öö-päeva eest 2 kr., kuna haiged ise tasusid 50 senti.

Peakoosolek otsustas, et kuna 1/3 kassa sissetulekuist ei võimalda haigetele sanatooriumis ravimist, siis sellest loobuda, või kui 2/3 aasta möödumisel on näha järelejääki, siis kasutada see summa sanatooriumis ravimiseks.

— Haapsalu ühishaigekassa oli 1935. a. tulusid 20.703 kr. 41 s., kulused: abistamiseks kassaliikmeile 10.576 kr. 29 s., perekonnaliikmeile 4259 kr. 59 s. Valitsemiskulud 3300 kr. 86 s., ülejääk 1305 kr. 31 s., pealeselle vähemad kulud, mis ei ole valitsemiskulude hulka arvatud.

— Oma maja ehitamiseks vastava krundi otsimiseks ja laenu tegemiseks volitas Tall. Ühise Haigekassa peakoosolek 29. märtsil juhatuse, kellele abiks ta valis komisjoni. Laenu suurus on 6 milj. senti.

Samal koosolekul lätkati tagasi juhatuse poolt eelarves ettenähtud teenijate palkade tõstmise ettepanekud.

— Viljandi ühishaigekassa ostab maja. Viljandi ühishaigekassa eilsel koosolekul otsustas osta ühigule maja ning valis selleks neljaliikmelise komisjoni, kes alustab majaostu eeltöid. Kaaluti ka ühinemist Põltsamaa ühishaigekassaga, kuid mingile kindlale otsusele selles küsimuses ei jõutud.

„Teataja“.

Kreenholm haigekassade liitu. Kreenholmi haigekassa volinike aastakoosolekul 24. märtsil nenditi möödunud aasta rahaliselt rahuldavat tegevust. Haigekassa 2516 liikmelt ja vabrikuvallitsuse osamaksust on laekunud eelmiste aastatega võrreldes kaunis kenake summa, nii et kassa võib „uhkustada“ isegi ligi 2000-kr. puhaskasuga.

Haigekassa volinike aastakoosolekul arutati ka muid, vähemaid, jooksvaid küsimusi, kusjuures eriti kriipsutati alla tööinspektorite loidu tegevust seoses inspektsiooniga Kreenholmis. Leiti tarvilik olevat astuda haigekassade liitu. Koosolek oli üksmeelne ja asjalik.

„Põhja Kodu“.

Tööstur valeandmete esitamise eest vanglasse. Viljandi 1. jaoskonna kohtunik karistas 3-nädalase vanglas kinnipidamisega „Viljandi mehaanilise ehitus- ja mööblitööstuse“ omanikku Jaan Rõtsoni valeandmete esitamise eest ühishaigekassale. Tema juures leidis juba läinud aastast alates tööd kolm töölit, kuid haigekassas registreeris ta need alles käesoleva aasta 1. veebruarist arvates.

„Vaba Maa“.

Tervishoiunäitus Rakvere ühishaigekassa ruumides.

Rakvere ühishaigekassa on oma otseste ülesannete kõrval hakanud propageerima tervishoiulikke teadmisi näituste abil. Kahjuks lubavad ruumid väljapanekuid esitada väga piiratud arvul. Seepärast on nende valik langenud sedapuhku kahele küsimusele. Esimene käsitleb piima tootlustegurina. Meeldivad tabelid ja diagrammid näitavad, mida piim meile annab, kui suur on ta toiteväärtus teiste toiduainetega võrreldes, kui palju me tarvitame piim-

ma päevas (linnades ainult 0,33 liitrit, taludes umbes 0,70 l. inimese kohta), missugused asjaolud rikuvad piima väärtust jne. Teine osa näitusest käsitleb elukutsega seoses olevaid tervishoiuliklike nähtusi: missugused õnnetused võivad tekkida elektrist, masinaist, missugused mürgitused värvidest ja mitmesugustest gaasidest, missugused haigused leiavad teed tolmu kaudu, missugused kehavigastused arenevad ühekülgselt tööst jne. Igapäevase tegevuse kõrval unustame sageli tervishoiulikud algõuded ja kõnesolev näitus aitab neid jälle värskendada. Näitus on avatud veel lühikest aega, seepärast tuleb neil, kes seda soovivad vaadata, rutata. Sissepääs on maksuta, mis võimaldab kõigile sellega tutvuda.

Näituse vaatlemine viib mõttele, et sellarnaseid näitusi tuleks sagedamini korraldada (muidugi jälle teissuguste väljapanekutega). Veel parem oleks, kui saaksime endale tervishoiumuuseumi. Rakvere linnavalitsus on astunud otstarbekas sammu — on Rakvere muuseumile oma lossis ruumi lubanud, mis võimaldab muuseumil jälle arenema hakata. Kas ei oleks võimalik veel samm edasi minna ja seal samas tervishoiumuuseumile panna alus? Selle järgi on kindlasti vajadust. Hästitatavad diagrammid, mudelid ja muud väljapanekud propageerivad tervishoiuliklike küsimusi paremini kui ükski sõnaline selgitus.

„Virumaa Teataja“.

— **Sadamatöölise haiguskindlustusest.** Sadamatöö iseäralduseks on see, et tööliljad ei oma pidevat tööviibimist. Kuigi puudub järjekord töösaamisel, on siiski nii, et tööline, tehes laeva tühjaks, jääb mõneks päevaks järgmist laeva ootama. Ainult vähesed teevad päevast-päeva pidevalt tööd. Ainult aidatöölised on päevatööl ja teevad seda tööd ka siis, kui sadamas on laevu. Teistel päevadel nad seda tööd ei saa, kui sadamas ei laadi ega lossi ükski laev. Harilik statistika näitabki alatiste sadamatöölise kaadri juures, et sadamatöölised teevad umbes $\frac{1}{3}$ aastat tööd, kuna $\frac{2}{3}$ aastat nad on töötä. Sellaselt töötajate arvu võiks arvutada umbes 800 peale, kuigi sadamas on registreeritud umbes 2,5 tuhat töölit. Sadamatöölised teenivad päevas 4—5 krooni ümber.

Kui sadamatöölisele asutada haigekassa,

tuleks neilt maksu võtta kategooriate järgi. Võiksime sadamas luua 3 kategooriat: I kategooria maksab kuus 1,20 kr., millele ettevõtjad maksavad juure 2,40 kr., II kategooria maksab kuus 1 kr., millele ettevõtjad maksavad juure 2 kr., III kategooria maksab kuus 80 senti, millele ettevõtjad maksavad juure 1,60 kr.

Haigekassamaksu on kohustatud iga tööline maksma, valides ise kategooria. Haigekassa üldtulu võiks selle maksu juures aastaks olla Kr. 13.440.—

Et kassa oleks võimeline rahalisi kulutusi tegema, selleks tuleb luua teatud ooteaeg, ütleme 1 kuu, mille jooksul siis ka summad laekuvad, ja juba teisest kuust peale alataks abi- ja ravikorraldamise andmisega. Abistamist võiks alata kolmandast päevast.

Abinormid võiksid olla: I kategoorias kuus 30 kr. (päevas 1,20 kr.), teised kategooriad vastavalt sissemaksu osa vähenemisele. Seega näiteks saaks II kategooria päevas 1 kr. ja III kategooria 80 senti.

Sünnitusabi tuleks kõigile kategooriatele jätta ühesuurune, 30 päeva abiraha suuruses.

Matuseabi tuleks anda I kategooriale Kr. 24,—.

Arstiabi olgu hinnata ambulatoorne, ravi kodus ja kliinikus.

Perekonna abistamine sünniks võimaluste järgi.

Praegu maksvate seaduste alusel juhivad haigekassat töölised. Ka sadamatöölise haigekassas peaks see nii jääma.

Küsimus on, kas luua üleriiklik sadamatöölise haigekassa või kohalikud kassad. Üleriikliku haigekassa poolt räägib see asjaolu, et näiteks Narva-Jõesuus või Tartus Emaajool on töölise arv väike ja nad kahtlemata ei suuda oma iseseisvat haigekassat ülal pidada.

Haigekassat juhiksid volinikud, kes valitakse sadamatöölise üldkoosolekuil. Need volinikud valiksid siis kassa juhtiva ja järelevalve organi ning kinnitaksid ka iga-aastased abistamise normid. Volikogu moodustaksid kohaltelt valitud esindajad ja ta võiks olla kõige rohkem 50-liikmeline, või iga 75 sadamatöölise kohta 1 volinik. Keskkohas asuks Tallinnas.

A. O.

EHL teateid.

EHL juhatause koosolekult 29. märtsil, kell 10 homm. Tallinnas. Osa võtsid: K. Lukk, F. Kauks, A. Mägi ja V. Luksepp. Juhatas K. Lukk. Protokollis sekr. L. Johanson.

Peale muu võeti vastu järgmised üldtähtsusega otsused:

1.

Kreenholmi haigekassa

võeti vastu liidu liikmeks, alates 1. juulist 1936. a.

2.

Arstirohtude hinnaalanduse protsendi küsimus.

12. märtsil 1936. a. avaldatud „Ravimite

hinnakirja määрус“ ei võimalda apteekidel anda haigekassadele arstirohtudelt hinnaalandust, kuigi dekreedid seletuskirjas ka haigekassad olid nimetatud. EHL pöördus tervishoiu direktori dr. Mõttuse, töökaitsese ja sotsiaalk. direktori J. Sonini ja rohuteadlaste koja poole ettepanekuga, et haigekassadele, nagu seni, ka edaspidi võimaldataks rohtudelt hinnaalandust. Rohuteadlaste koja esindaja lubas küsimuse võtta kaalumisele.

3.

Haigekassade rahvusvahelisest konverentsist osavõtmise küsimus võetakse edaspidi arutusele.

Tööliskoja küsimus.

EHLiit peab õigeks, et haigekassade esindajad valitakse tööliskotta kongressi poolt.

4.

Tööinspektsiooni täiendamiseks

vastavalt kongressi otsusele pöörduda sotsiaalministri poole. (On täidetud.)

5.

Rohuretseptide teisendite haigekassadele väljaandmise keeld.

24. III küsis EHL sekretär dir. A. Mõttuselt selle keelu põhjusi. Västati, et küsimuse algatanud arstide koda, Tallinna arstide algatusel, kes ütlesid, et neid sunnitakse retsepte kirjutama mitmes eksemplaaris. Kontrollimiseks antakse retseptid välja neile, kes on vastutavad selle eest, et nad saladusi välja ei anna.

EHL märgib, et haigekassade haiged küivad arstide juures vastava arstimistähedega, mille peale arst märgib täpse diagnoosi ja esitab selle ühes arvega haigekassale. Seega retsepti ärakirjad ei saa kuidagi tekitada eksiarmamisi ja arusaamatusi diagnooside suhtes. Küll aga on retseptide ärakirjad haigekassadele väga tarvilised rohuhinna kontrollimiseks.

6.

Tööstuskoolide tööliste ja tööstusõpilaste

haigekassade alt väljaarvamise küsimust on selgitatud EHL sekretäri poolt vastavates ametiasutustes, kus teatati, et loobutakse väljaarvamisest. Tegelikult on aga mõnel pool väljaarvamine teostatud, seepärast tuleks nende uuesti registreerimiseks samme astuda.

7.

Praagaga arstimise ravila asutamise küsimus.

Praagaga arstimise ravila asutamist Maidlas Virumaal pooldada, algatajate ettepanekuid soodustuste saamisest toetada. Haigekassadel puudub praegusel ümberkorraldamise ajajärgul võimalus majanduslikult asutamisest osa võtta. Ravila tuleks ellu kutsuda eraalgatuse teel. Haigekassad kasutaksid ravilat.

8.

Haigekassade poole pöörduda ringkirjaga, et nad kinnitunõukogu poole pöörduksid seletuste saamiseks ainult EHLiidu kaudu, kuna seletused riivavad kõiki haigekassasid.

9.

Haiguskindlustuse statistika

ilmub liiga hilja. Praegu on veel avaldamata 1934. a. statistika. Nagu selgub, esitavad haigekassad oma aruanded tähtjaks, kuid kinnitustametid peavad aruanded liiga kaua oma käes, isegi kuni novembrikuuni, ja takistavad sellega statistika kokkuvõtete õigeaegset avaldamist.

(Selles asjas pöördus EHL sekretär töök. ja sotsiaaldirektori poole, kes vastas, et kinnitustametid edaspidi tihedamini kokku tulevad.)

10.

Haigekassade revideerimise materjaliga

tutvutakse. Aktidest, näiteks Balti Puuvilla vabriku haigekassas, selgub, et laharvamisi toob ka revideerijate subjektiivne arusaamine raamatupidamisest, mis otstarbekohasuse, aga ka vorminõuete täitmise seisukohalt, ei tarvitse alati ühtuda revidentide töökspidamisega.

Teised otsused ei oma üldist tähtsust, vaid puudutavad ainult sisemisi jooksvaid asju ja korraldusi.

— EHL juhatus on järgmine: esimees K. L u k k (Tartu üt. Haigekassa, abiesimees E. R o s e n b e r g (Balti Puuvillavabriku haigekassa), F. K a u k s (Kohtla-Järve haigekassa), V. L u k s e p p (Rakvere Ühishaigekassa), A. M ä g i (Narva Üldhaigekassa).

— Loenguid pidas EHL sekretär märtsikuus: 3. märtsil T ü r i l „Tööliste sotsiaalkindlustusest“, 8. märtsil T a l l i n n a s rätsepatöölise organisatsioonikoosolekul „Töökaitsest ja sotsiaalkindlustusest“, 15. märtsil K i v i o l i s sama aine üle.

— Sotsiaalministri O. K a s e jutul käis EHLiidu sekretär L. J o h a n s o n, et teha teatavaks liidu seisukohad tööliskoja, kutsuhaiguste, invaliidsuse, töövoimetuse vastu, vanade ja leskede kindlustamise, tööinspektsiooni suurendamise, tööliste elu ja tervise kaitse määruste asjus.

Minister lubas sotsiaalkindlustuse küsimustes ka edaspidi kuulata ära EHLiidu seisukohad.

Mitmesugust.

— Tallinna kombulusvalvekohas oli 1935. a. valvealuseid: alatisi 619, ajutisi 90; süüfilishai-geid: alatisi 394, ajutisi 7.

Valvealuseid oli eelmisel aastal vähem: 613 ja 85, süüfilishai-geid rohkem: 352 ja 5.

— Suur joomine. Hiljututi peeti Tallinnas

Prantsuse veinide reklaamimiseks veiniõhtu, kus kutsutud külalisile, paremale seltskonnale, jagati hinnata veini ja konjakit. Veiniball kestis õhtust hommikuni. Külalisi oli üle 400, neist pooled naised. Ajalehtede teatel joodud õhtu jooksul ära 800 liitrit veini ja 50 liitrit konjakit.

SISU: 1) Gaasijõja koledusi ja gaasikaitse — A. K ü m m e l. 2) Töökodade kõrvalruumid ja tervishoid — Dr. M. P ä ä m a n n. 3) Nakkavate suguhaiguste edasiandmise ja edasiandmise ohu tekitamise karistatavus ja Eesti kriminaal-seadustik (§§ 209, 210) — I l m a r R e b a n e. 4) Prof. S. F r e u d i õpetus hingeleust — A r s t. 5) Sotsiaalkindlustuse ja töökaitse plevaküsimusi — L. J o h a n s o n. 6) Tööliste esindus ja kollektiivlepingute sõlmimine Norras — J. M t h e l s o n. 7) Rahvusvahelise tööbüroo kirjastuslik tegevus 1935. a. — A. G u s t a v s o n. 8) Kinnitunõukogu otsuseid. 9) Gaasikujulise kloori mitmesuguste kontsentratsioonide toime. 10) Sotsiaalkindlustus. 11) Töökaitse. 12) Tervishoid. 13) Lastekaitse. 14) Haigekassade tegevusest. 15) EHLiidu teateid. 16) Mitmesugust.

Tegev toimetaja L. J o h a n s o n, kaastoimetaja Aug. G u s t a v s o n.

Vastutav toimetaja Karl L u k k.

Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilmunud 9. aprillil 1936. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pihk t. 2. 1936.